

درس دوم: انسان و ناحیه

در درس گذشته با نواحی جغرافیایی و معیارهای ناحیه‌بندی آشنا شدیم و در این درس به ارتباط انسان‌ها و نواحی می‌پردازیم.

روابط متقابل انسان و محیط

ارتباط انسان‌ها و نواحی با یکدیگر ارتباط متقابل است. در این رابطه متقابل، چهار نکته مهم وجود دارد که در نمودار آن‌ها را می‌بینید:

انسان و محیط (نواحی)

انسان‌ها نواحی را به وجود می‌آورند.	نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند.
نواحی به فعالیت‌های انسان شکل می‌دهند.	نواحی تحت تأثیر تصمیم‌گیری‌های سیاسی حکومت‌ها هستند.

۱. انسان‌ها نواحی را به وجود می‌آورند.

انسان‌ها برای زندگی و بهره‌برداری از محیط با استفاده از ابزارها و شیوه‌های مختلف، تغییراتی در محیط طبیعی ایجاد می‌کنند. در نتیجه این اقدامات، یا نواحی مختلفی را به وجود می‌آورند یا نواحی طبیعی را تغییر می‌دهند.

مثال: بازارهای شناور در بانکوک (پایتخت تایلند):

- بازارهای شناور بانکوک از دیدنی‌های جالب توجه آسیای جنوب شرقی است.
- دست‌فروشان این شهر در قایق‌های چوبی روی رودخانه اصلی شهر، اجناس خود را برای فروش عرضه می‌کنند.

- شیوه خاص فروش کالا توسط دست‌فروشان بانکوک، ناحیه‌ای تجاری و گردشگری در این منطقه به وجود آورده است که تقریباً همه گردشگران خارجی از آن بازدید می‌کنند.

مثال: نواحی صنعتی پیرامون شهر تهران:

- در چهل سال اخیر، با ایجاد کارخانه‌های بزرگ و کوچک در امتداد محورهای ارتباطی شهر تهران، نواحی صنعتی پیرامون شهر شکل گرفته است.
- این نواحی، تهران را به مهم‌ترین قطب صنایع مصرفی کشور تبدیل کرده است.

۲. نواحی به فعالیت‌های انسان‌ها شکل می‌دهند.

نکته دومی که باید به آن توجه کرد این است که محدودیت‌ها و موانع محیطی موجب می‌شود انسان ابزارهای جدید ابداع کند تا بتواند محیط و شرایط آن را تحت کنترل خود درآورد. در واقع هر ناحیه شرایط خاصی را به انسان‌ها ارائه می‌کند و انسان در چارچوب آن شرایط دست به عمل می‌زند.

مثال: مردم نواحی گرم و خشک یا نواحی سرد برای کنترل محیط، از روش‌های متفاوتی استفاده می‌کنند.

مثال: احداث راه‌آهن در کشوری که نواحی مرتفع و کوهستانی دارد، دشوارتر و پرهزینه‌تر از کشوری است که بیشتر زمین‌های آن پست و جلگه‌ای است.

بازارهای شناور در بانکوک

نواحی صنعتی پیرامون شهر تهران

استفاده از ماشین‌های برف‌روب مجهز به GPS جادمای در کانادا

صید ماهی در فیلیپین

احداث تونل و پل برای عبور قطار در ناحیه‌ای کوهستانی و برف‌گیر در سوئیس

استفاده از صفحه‌های خورشیدی در سمنان

نکته: با وجود اینکه انسان در دانش و تولید ابزار پیشرفت داشته و بر محیط طبیعی غلبه کرده است، اما همچنان محیط‌ها و نواحی بر زندگی انسان تأثیرگذارند.

۳. نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند.

نواحی مختلف کره زمین با یکدیگر مبادلات اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی دارند: پس بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند.

نکته: امروزه همه نواحی (حتی دورافتاده‌ترین آن‌ها) به‌ویژه از نظر اقتصادی تحت تأثیر یکدیگرند.

مثال: تأثیر خشکسالی استرالیا و یخبندان آرژانتین بر تولید غله جهانی و تأثیر کاهش تولید غله بر شورش‌های سنگال

۴. نواحی تحت تأثیر تصمیم‌گیری‌های سیاسی حکومت‌ها هستند.

یکی از عواملی که به‌شدت بر نواحی تأثیر می‌گذارد، حکومت‌ها و تصمیم‌گیری‌های سیاسی است. برخی از تصمیمات سیاسی که بر یک ناحیه اثرگذار است و موجب حفظ، تغییر یا تخریب نواحی طبیعی و انسانی می‌شود، در نمودار زیر آمده است:

برنامه‌ریزی یا تصمیم‌های یک دولت برای ایجاد ناحیه گردشگری و پارک‌های ملی یا صنعتی (حفظ)

برنامه‌ریزی یا تصمیم‌های یک دولت برای توسعه کشاورزی در یک ناحیه (تغییر)

برنامه‌ریزی یا تصمیم‌های یک دولت برای انتقال اجباری ساکنان یک ناحیه به ناحیه دیگر (تغییر)

وقوع جنگ بین حکومت‌ها (تخریب)

تصمیمات سیاسی اثرگذار

مثال ۱: تأثیر تصمیم دولت امارات بر خلیج فارس:

• دولت امارات متحده عربی با ساخت جزیره‌های مصنوعی با کاربری‌های گوناگون (مسکونی، تفریحی، تجاری) در خلیج فارس، ناحیه‌ای جدید در منطقه ایجاد کرده است. برای ساخت این جزایر، مقدار زیادی سنگ و خاک از بستر خلیج فارس بالا کشیده می‌شود که این خاک‌برداری و گل‌آلود شدن وسیع آب به بوم‌سازگان (اکوسیستم) دریایی و آب‌سنگ‌های مرجانی آسیب رسانده است که به عقیده صاحب‌نظران پیامدهای ناگواری برای محیط خلیج فارس خواهد داشت.

مثال ۲: تأثیر تصمیم دولت میانمار بر ناحیه مسلمان‌نشین میانمار:

• پاکسازی قومی دولت میانمار (برمه) و کشتار مسلمانان برمه توسط بودایی‌های افراطی در چند سال اخیر موجب شده است که صدها نفر از این مردم به بنگلادش مهاجرت کنند و در نتیجه، ناحیه مسلمان‌نشین میانمار تخریب شده است.

دلیل: دولت میانمار مسلمانان را شهروند این کشور نمی‌داند.

کانون ناحیه

هر ناحیه جغرافیایی دارای **کانون** یا **مرکزی** است که بیشترین عوامل وحدت و همگونی در آن وجود دارد. معمولاً هرچه از کانون یک ناحیه جغرافیایی دور می‌شویم و به طرف مرزهای آن حرکت می‌کنیم، به تدریج از عوامل همگونی آن ناحیه کاسته می‌شود و سرانجام این عوامل ناپدید می‌شوند. به تصویر روبه‌رو دقت کنید. همانطور که در تصویر ساده روبه‌رو می‌بینید تجمع نقاط در مرکز دایره بیشتر از اطراف آن است. حالا اگر بیاییم مرکز دایره را کانون و اطراف آن را پیرامون یا مرز ناحیه در نظر بگیریم، مفهوم کانون و مرز ناحیه را بهتر متوجه می‌شوید.

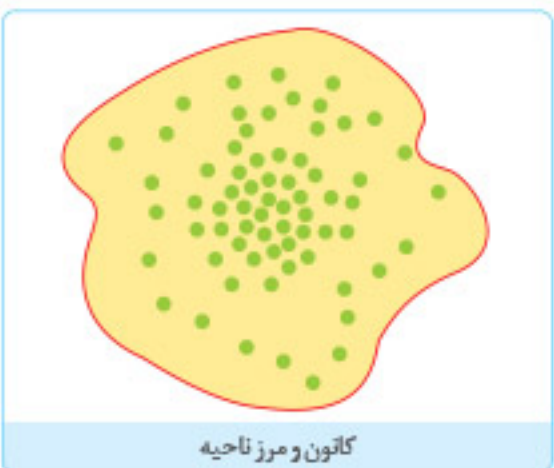
حواستون باشه: نمی‌گیم عوامل همگونی فقط در کانون ناحیه وجود دارد، بلکه می‌گیم این عوامل در کانون ناحیه بیشتر وجود دارد.

نخل جمیرا امارات متحده عربی

مسلمانان میانمار

کانون و مرز ناحیه

مثال ۱ همانطور که در تصویر روبه‌رو مشخص است، تجمع کارخانه‌ها در کانون یک ناحیه صنعتی زیاد است ولی هرچه از کانون دور شده و به مرزهای ناحیه مجاور نزدیک شویم، از این تمرکز و تجمع کاسته شده و سرانجام در ناحیه مجاور، دیگر اثری از کارخانه‌ها و کارگاه‌ها نمی‌بینیم.

مثال ۲ تصویر روبه‌رو زیست‌بوم ساوان را نشان می‌دهد که یک ناحیه انتقالی بین جنگل‌های بارانی استوایی و صحرای بزرگ آفریقا است. در این زیست‌بوم هرچه به سمت صحرای بزرگ آفریقا (Sahara) پیش برویم، بارندگی کمتر و علف‌های ساوان کوتاه‌تر و تنک‌تر می‌شود و کم‌کم در مراتع مداری، علفزارها کوتاه‌تر شده و سرانجام در حاشیه صحرای این مراتع به استپ‌های بیابانی تبدیل می‌شود.

مثال ۳ در مجاورت مرز ایالات متحده آمریکا (ناحیه زبانی انگلیسی) و مکزیک (ناحیه زبانی اسپانیایی) یک ناحیه انتقالی وجود دارد که در آن هر دو زبان انگلیسی و اسپانیایی رواج دارد. (بخش هاشورزده نقشه)

مرزهای ناحیه

مرزهای نواحی چند ویژگی کلی دارند: از جمله اینکه:

تعیین مرزهای دقیق نواحی دشوار است.

گاهی نمی‌توان به‌طور دقیق مرز نواحی را مشخص کرد، به‌خصوص تعیین مرز نواحی انسانی؛ مثلاً تعیین مرزهای نواحی زبانی و قومی دشوارتر از تعیین مرزهای نواحی طبیعی مانند نواحی خاک یا زیست‌بوم‌ها است.

قلمرو و وسعت نواحی متفاوت است.

نواحی گاهی شامل بخشی از یک روستا، شهر، استان یا کشور می‌شوند و گاهی مقیاس جهانی دارند و چند کشور و یا قاره را دربرمی‌گیرند.

مرزهای نواحی قابل تغییر هستند.

ممکن است در اثر فعالیت‌های انسانی یا عوامل طبیعی، ویژگی‌های خاص یک ناحیه از بین برود و وسعت آن کم یا زیاد شود؛ به این ترتیب مرز ناحیه نیز دچار تغییر می‌شود. برای مثال وسعت یک ناحیه کشاورزی ممکن است در اثر مهاجرت روستاییان یا خشکسالی کم شود و یا آن ناحیه به‌طور کلی از بین برود و به ناحیه‌ای غیرکشاورزی تبدیل شود.

مرزهای سیاسی و اداری معمولاً بر مرزهای نواحی طبیعی و انسانی منطبق نیستند.

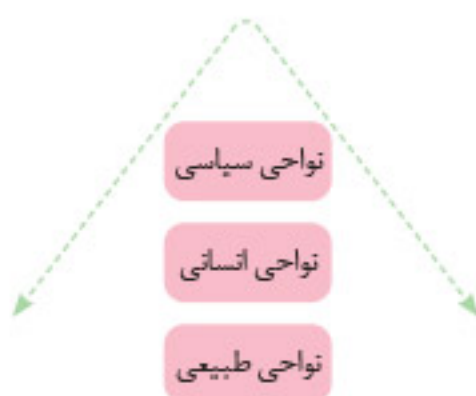
مرزهای سیاسی و اداری بر مبنای انتخاب و تصمیم‌گیری انسان‌ها تعیین می‌شود. در این مرزبندی گاهی ممکن است یک ناحیه آبوهوایی، زبانی و یا قومی بین چند استان یا حتی چند کشور قرار گیرد؛ برای مثال بیابان لوت در سه استان خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان و کرمان گسترده شده است، یا ناحیه قومی پشتون در دو کشور افغانستان و پاکستان گسترده است.

انواع نواحی

نواحی را می‌توان در سه گروه عمده قرار داد:

۱. نواحی طبیعی	• در سراسر کره زمین گسترده شده‌اند. • دارای ویژگی‌های طبیعی‌اند. • بستر زندگی و فعالیت انسان محسوب می‌شود. • جوامع انسانی برای ادامه حیات به آن وابسته‌اند.
۲. نواحی انسانی	• شامل نواحی جمعیتی، فرهنگی، اقتصادی و... است. • در بستر نواحی طبیعی شکل می‌گیرند و به وجود می‌آیند.
۳. نواحی سیاسی	• به‌طور کلی، امروزه همه نواحی طبیعی یا انسانی جهان تحت مدیریت نهادهای سیاسی یا اداری قرار دارند.

• به نمودار روبه‌رو دقت کنید: طبق نمودار، طبیعت بستر نواحی انسانی است: پس در قاعده هرم قرار گرفته است و نواحی سیاسی که در رأس قرار دارد هم بر نواحی انسانی و هم بر نواحی طبیعی اشراف دارد.

تصویر روبه‌رو به چه معناست؟ یعنی طبیعت (نواحی طبیعی) بستر تمام نواحی است و بعد از آن، ناحیه انسانی قرار دارد؛ به عبارت دیگر این انسان‌ها هستند که به نواحی طبیعی گاهی شکل میدن. حالا، همین انسان‌ها، ناحیه سیاسی رو به وجود میارن و اون به همه نواحی سلطه داره.

در نمودار زیر نهادهای سیاسی که مدیریت نواحی طبیعی و انسانی را بر عهده گرفته و درباره آن‌ها تصمیم‌گیری می‌کنند، می‌بینید.

نکته: شهرها، استان‌ها و کشورها، نواحی سیاسی محسوب می‌شوند: زیرا یک نهاد آن‌ها را اداره و مدیریت می‌کند. این نواحی با مرزهای قراردادی از نواحی مجاور، متمایز می‌شوند.

فصل دوم: جغرافیای حمل و نقل

درس سوم: ویژگی‌ها و انواع شیوه‌های حمل و نقل

تحرك و جابه‌جایی یکی از نیازهای اساسی انسان در فعالیت‌های فردی و اجتماعی و از طرف دیگر یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های انسان در جهان امروز حمل و نقل است که نقش مهمی در اقتصاد و روابط بین مکان‌ها و نواحی دارد. سامانه‌های حمل و نقل، مردم و انواع فعالیت‌های اقتصادی را در داخل کشورها یا در سطح بین‌المللی به هم پیوند می‌دهند؛ بنابراین در این فصل با اهمیت و ضرورت شبکه‌های حمل و نقل، شیوه‌های حمل و نقل و همچنین راهکارهای مدیریت آن‌ها آشنا می‌شویم. ابتدا مرور کوتاهی بر سیر تحول وسایل حمل و نقل از گذشته تاکنون داشته باشیم.

گسترش حمل و نقل از گذشته تا امروز

بدنیست اول با وضعیت حمل و نقل در عهد باستان آشنا شید. اون زمان، حمل و نقل مثل امروز آسون نبود؛ چطور؟ بخون ادامه درس رو...
بیش از چهارهزار سال قبل و در زمان نخستین تمدن‌های کهن، انسان‌ها برای حمل بار از چارپایان استفاده می‌کردند. در آن زمان، در منطقه بین‌النهرین حمل و نقل با قایق‌های پارویی در رودخانه‌ها و کانال‌های آبی معمول بود. **اختراع چرخ** همچون کشف آتش تحول بزرگی در زندگی انسان آن دوره پدید آورد. شواهد تاریخی وجود شبکه‌های حمل و نقل و گسترش آن‌ها را در دوره‌های زمانی مختلف نشان می‌دهد.

مثال ۱ در نقاط مختلف قلمرو پهناور ایران در دوره هخامنشیان، راه‌ها و چارپارخانه‌هایی ایجاد شده بود.

مثال ۲ جاده‌های سنگ‌فرشی گسترده و طولانی در امپراتوری روم که همه نقاط را به مرکز و پایتخت متصل می‌کردند.

مثال ۳ جاده ابریشم که شرق آسیا را از طریق ایران به غرب اروپا پیوند می‌داد.

همون‌طور که تمدن‌ها در پیشرفت حمل و نقل مؤثر بودن، حمل و نقل نیز در گسترش تمدن‌ها نقش داشت. (رابطه متقابل)

عصر اکتشافات جغرافیایی

پیشرفت در دریانوردی و ساختن کشتی‌های پیشرفته‌تر موجب شد که سرزمین‌های نو کشف شوند و تحولات بسیاری در این نواحی جهان پدید آید.
قرن نوزدهم میلادی:

تا پیش از انقلاب صنعتی (۱۸۴۰ - ۱۷۶۰ م) وسایل حمل و نقل زمینی به‌کندی و با صرف زمان زیاد، مسافت‌های طولانی را طی می‌کردند و فقط قادر بودند میزان بار کمی را حمل کنند. در خشکی‌ها، نیروی انسان و چارپایان عامل حرکت مسافر و بار و در دریاها نیروی باد محرک کشتی‌ها بود اما اختراع **موتور بخار** تحول بزرگی در حمل و نقل آبی و ریلی به وجود آورد. در اوایل **قرن نوزدهم** نخستین **لوکوموتیوهای** مجهز به موتور بخار در **انگلستان** ساخته شدند. قطارها در بین شهرها به حرکت درآمدند و این کشور را به زادگاه قطار تبدیل کردند. حمل و نقل ریلی موجب حرکت آسان‌تر بار و حمل بارهای سنگین به نقاط نسبتاً دور شد و به‌مرور رونق بسیار پیدا کرد. بعدها با کشف و استخراج نفت و استفاده از آن به‌جای زغال‌سنگ، سرعت و کارایی وسایل حمل و نقل بیشتر شد.
اوایل قرن بیستم:

اختراع و تولید **انبوه خودرو**، چهره فضاهاى شهری و خارج از شهرها را تغییر داد: خیابان‌های اصلی و فرعی و تقاطع‌ها در شهرها و شبکه‌های جاده‌ای وسیع بین شهرها و روستاها ساخته شدند و به دنبال آن، مکان‌ها و مراکز خدمات راهداری مانند پمپ بنزین‌ها و تعمیرگاه‌های اتومبیل به وجود آمدند.
طی جنگ جهانی دوم (۱۹۴۵ - ۱۹۳۹ م):

در این دوره **اولین هواپیمای جت** در **آلمان** ساخته شد. موتور جت توان بیشتری داشت و موجب شد هواپیماهای مسافربری بزرگ‌تری ساخته شود و هواپیماهای جت مسافربری در آسمان به پرواز درآیند. بعدها با تولید **هواپیماهای بویینگ**، حمل و نقل هوایی در سراسر جهان گسترش یافت.

۵۰ سال اخیر

در نیم قرن اخیر سه عامل موجب گسترش و تحول در صنعت حمل و نقل شده است:

افزایش جمعیت و تقاضا برای حمل و نقل

گسترش تجارت و اقتصاد جهانی

پیشرفت‌های علمی و فناوری در تولید وسایل حمل و نقل

گسترش و تحول در صنعت

امروزه کشتی‌های غول‌پیکر کانتینری و نفت‌کش‌ها، هواپیماهای مسافربری پهن‌پیکر، قطارهای تندرو و انواع خودروهای شخصی و عمومی جابه‌جایی انسان و انواع کالا را بین مکان‌های مختلف به‌طور چشمگیری افزایش داده‌اند. هواپیمای ایرباس A ۳۸۰، که در سال ۲۰۰۷ میلادی تولید و به بازار عرضه شد، بزرگ‌ترین هواپیمای مسافربری جهان است. این هواپیما فقط در فرودگاه‌هایی قادر به فرود است که باند پرواز مناسب و تجهیزات کافی برای تخلیه تعداد زیادی مسافر و بار دارند.

نقش و اهمیت حمل‌ونقل

قبل از اینکه با نقش و اهمیت حمل و نقل آشنا شویم بهتر است ببینیم حمل‌ونقل چیست؟ به جابه‌جایی **مردم (مسافر)**، **بار (کالا)** و **اطلاعات** حمل‌ونقل می‌گویند. حمل‌ونقل از جنبه‌های مختلف در زندگی جوامع اهمیت دارد که این جنبه‌ها را در جدول زیر مورد بررسی قرار داده‌ایم:

اهمیت اقتصادی	• امروزه هیچ ناحیه‌ای خودبسنده نیست و همه نواحی، چه در داخل کشورها و چه در سطح بین‌المللی، برای رفع نیازهای اقتصادی‌شان به یکدیگر وابسته‌اند. • صاحب‌نظران، حمل‌ونقل را کلید توسعه اقتصادی و رکن زیربنایی اقتصاد کشورها می‌دانند. • فعالیت‌های اقتصادی تولید و توزیع و تجارت به‌شدت به شبکه‌های حمل‌ونقل وابسته‌اند. • گردشگری نیز به‌عنوان یک فعالیت اقتصادی مهم در کشورها به زیرساخت‌های حمل‌ونقل نیاز دارد.
اهمیت اجتماعی	• مردم برای امور مختلف به حمل‌ونقل مناسب نیاز دارند: از جمله: ۱. جابه‌جا شدن بین محل کار و سکونت ۲. دسترسی به مراکز درمانی، بهداشتی و آموزشی ۳. شرکت در فعالیت‌های اجتماعی، هنری و فرهنگی ۴. امور تفریحی و گذران اوقات فراغت • حمل‌ونقل اهمیت به‌سزایی در ارتباط مردم و تبادل فرهنگی بین نواحی مختلف دارد.
اهمیت سیاسی و دفاعی	• داشتن وسایل و شبکه‌های پیشرفته حمل‌ونقل از عوامل قدرت ملی یک کشور محسوب می‌شود. • دسترسی به کانال‌ها، بندرها، تنگه‌ها و آبراهه‌ها و نظایر آن از عوامل قدرت سیاسی کشورهاست و حکومت‌ها می‌توانند از آن‌ها در مواقع خاص به‌عنوان ابزار سیاسی استفاده کنند.
اهمیت زیست‌محیطی	• حمل‌ونقل بر زمین و آب‌وهوا تأثیر می‌گذارد. • امروزه با توجه به نقش فعالیت‌های حمل‌ونقل در مسائل و مشکلات زیست‌محیطی، همه جوامع تلاش می‌کنند برای جلوگیری از این تأثیرات نامطلوب یا کاهش آن‌ها و حل مشکلات، چاره‌اندیشی و برنامه‌ریزی کنند.

پایه
۱۲

جغرافیا و حمل‌ونقل

حمل‌ونقل با **جابه‌جایی در پهنه مکان و فضای جغرافیایی** سروکار دارد و هدف آن ارتباط دادن مکان‌ها و نواحی به یکدیگر است. **بنابراین** ماهیت حمل‌ونقل اساساً جغرافیایی است و با مفاهیم **مکان، موقعیت مکانی، مسافت، مبدأ و مقصد** سروکار دارد.

• شبکه‌های حمل‌ونقل و محیط جغرافیایی با یکدیگر **رابطه متقابل** دارند: یعنی هم از یکدیگر تأثیر می‌پذیرند و هم بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند و یکدیگر را تغییر می‌دهند.

جغرافیای حمل‌ونقل

مطالعه ارتباط حمل و نقل و جغرافیا، در علم جغرافیای حمل‌ونقل صورت می‌گیرد. این علم شاخه‌ای از دانش جغرافیا (جغرافیای اقتصادی) است که جابه‌جایی انسان، بار و اطلاعات را در سطح زمین مطالعه می‌کند و به بررسی الگوهای پراکندگی و شیوه‌های حمل‌ونقل و تأثیرات آن‌ها بر محیط به منظور برنامه‌ریزی و مدیریت مطلوب منطقه‌ای می‌پردازد.

نکته: از آنجا که حمل‌ونقل در فعالیت‌های اقتصادی و مکان‌گزینی واحدهای تولیدی، خدماتی و تجاری نقش مهمی دارد، جغرافیای حمل‌ونقل، شاخه‌ای از جغرافیای اقتصادی محسوب می‌شود.

شیوه‌های حمل‌ونقل

حمل‌ونقل شیوه‌های گوناگونی دارد که این شیوه‌ها به‌طور کلی بر اساس مسافت به سه دسته اصلی و پنج نوع تقسیم می‌شوند:

نکته: از این شیوه‌ها، چهار دسته به جابه‌جایی مسافر و بار و یک دسته فقط به جابه‌جایی بار (حمل‌ونقل از طریق لوله) اختصاص دارد.

در ادامه به بررسی ویژگی‌ها و مزایا و معایب هر کدام از این شیوه‌ها می‌پردازیم:

۱. حمل‌ونقل جاده‌ای

حمل‌ونقل جاده‌ای از شیوه‌های متداول حمل‌ونقل در همه قاره‌های جهان است.

مزایا:

- این شیوه حمل‌ونقل برای **مسافت‌های کوتاه** (معمولاً کمتر از ۴۰۰ کیلومتر) مناسب‌تر است.
- از نظر **دسترسی به نقاط مختلف** در مسیر راه و توقف در ایستگاه‌های متعدد، **انعطاف بیشتری** نسبت به سایر شیوه‌های حمل‌ونقل دارد.
- برای رفتن به **مکان‌های دورافتاده** یا **مناطق روستایی** مناسب‌تر است.
- احداث پایانه‌ها (ترمینال‌ها) در این شیوه **کم‌هزینه‌تر** است.

معایب:

- نسبت به سایر شیوه‌ها قابلیت جابه‌جایی **تعداد مسافر کمتری** را دارد.
- ظرفیت** کامیون و تریلی برای حمل بار، کمتر از وسایل حمل‌ونقل آبی و ریلی است.
- میزان مصرف سوخت و آلودگی **محیط زیست** در شیوه حمل‌ونقل جاده‌ای بسیار زیاد است.

نکته: با ورود به عصر خودروها، جاده‌های خاکی به جاده‌های آسفالت تبدیل شدند و فضای جغرافیایی را تغییر دادند.

■ ساخت آزادراه‌ها و بزرگراه‌ها:

از نتایج افزایش سفرها و تعداد خودروها، ایجاد تراکم ترافیکی در برخی مسیرها به‌ویژه در ایام تعطیلات و در جاده‌هایی است که گنجایش کافی برای این افزایش را ندارند. در نیمه دوم قرن بیستم، ساختن آزادراه‌ها و بزرگراه‌ها برای حل مشکل ترافیکی و همچنین افزایش سرعت خودروها متداول شد.

■ حمل‌ونقل جاده‌ای در ایران:

تا پیش از انقلاب اسلامی مجموع طول راه‌های ایران کمتر از ۵۰ هزار کیلومتر بود. در سال ۱۳۹۴ ایران دارای بیش از ۲۰۰ هزار کیلومتر راه بوده است. تعداد و مسافت آزادراه‌های ایران دو برابر و تعداد و مسافت بزرگراه‌های کشور نسبت به یک دهه قبل سه برابر شده است.

نکته: آزادراه‌های تهران - کرج - قزوین و تهران - قم از پرترددترین آزادراه‌های کشورند.

۲. حمل‌ونقل ریلی

در این بخش به ترتیب با ویژگی‌ها، مزایا و معایب حمل‌ونقل ریلی آشنا می‌شوید.

ویژگی‌ها:

- یکی از مهم‌ترین شیوه‌های حمل کالا و مسافر در جهان است.
- در این شیوه، برای انتقال از ریل و لوکوموتیوی که واگن‌های قطار را به دنبال خود می‌کشد، استفاده می‌شود.
- قطارها بار را به‌صورت **فله‌ای** یا **کانتینری** حمل می‌کنند.

مزایا:

- حمل‌ونقل ریلی برای **مسافت‌های متوسط و نسبتاً طولانی** مناسب است.
- هزینه** احداث پایانه (ترمینال) در آن **متوسط** برآورد می‌شود.
- جابه‌جایی با قطار **امنیت زیادی** دارد.
- راحتی** مسافران در قطار بسیار بیشتر از خودرو است.
- هر قطار باری می‌تواند به **اندازه ده‌ها کامیون** بار حمل کند.
- هزینه** حمل قطار در مسافت‌های طولانی **کمتر** از جاده است.
- مصرف سوخت** در حمل‌ونقل ریلی $\frac{1}{7}$ حمل‌ونقل جاده‌ای است.
- آلودگی** آن برای محیط زیست بسیار **کمتر** است.

معایب:

- احداث خطوط ریلی برخلاف جاده‌ها به زمین‌های هموار نیاز دارد.
- هزینه** احداث خطوط آهن، به‌ویژه در نواحی دارای موانع و پستی و بلندی، و همچنین تولید یا خرید واگن‌ها و لوکوموتیوها زیاد است.

حواستون باشه: توی این شیوه حمل‌ونقل هزینه احداث پایانه‌های ریلی متوسط برآورد می‌شه اما هزینه احداث خطوط آهن، تولید یا خرید واگن و لوکوموتیو زیاده.

■ انواع قطارها از نظر نوع سوخت:

- در روند تولید قطار، لوکوموتیوهای بخاری به تدریج جای خود را به لوکوموتیوهای دیزلی دادند.
- امروزه لوکوموتیوهای الکتریکی (برقی) بهترین نوع لوکوموتیوها از نظر سازگاری با محیط زیست‌اند.

■ قطارهای پرسرعت:

در نیمه دوم قرن بیستم، برخی کشورها مانند **فرانسه، اسپانیا، آلمان و ژاپن** طرح‌هایی را برای تولید قطارهای پرسرعت طراحی و آزمایش کردند. **مثال** قطار پرسرعت الکتریکی که در سال ۱۹۶۴م بین **توکیو و ازاکا** در ژاپن به حرکت درآمد، از اولین قطارهای پرسرعت جهان است.

نکته: معمولاً به قطارهایی که بیش از ۲۰۰ کیلومتر در ساعت، سرعت داشته باشند، قطار پرسرعت می‌گویند.

شرکت‌های بزرگ تولیدکننده قطارهای پرسرعت، در چند دهه اخیر وارد رقابت شده و به تدریج رکورد سرعت را از ۱۶۰ کیلومتر در ساعت به بیش از ۳۰۰ کیلومتر در ساعت (و حتی ۴۵۰ کیلومتر در ساعت) افزایش داده‌اند. تولیدکنندگان عمده قطارهای تندرو عبارت‌اند از کشورهای: فرانسه و آلمان در اروپا، ژاپن، کره جنوبی، چین و تایوان در آسیای جنوب شرقی

■ پراکندگی شبکه‌های ریلی در جهان:

میزان احداث شبکه‌های ریلی و دسترسی به آن‌ها در نواحی مختلف دنیا متفاوت است:

۱. گسترده‌ترین شبکه خط آهن در میان همه قاره‌ها متعلق به قاره اروپا است. (سفر به بیشتر کشورهای این قاره از طریق خط آهن و قطار امکان‌پذیر است).
۲. برخی از کشورهای جهان نیز راه‌آهن ندارند.
۳. بیشترین میزان خطوط ریلی در جهان متعلق به کشورهای ایالات متحده آمریکا، روسیه، چین و هند است.
۴. گسترده‌ترین و طولانی‌ترین شبکه ریلی جهان در ایالات متحده آمریکا است. (۸۰ درصد این شبکه به حمل بار اختصاص دارد).
۵. بیشترین میزان خطوط سریع‌السیر و طولانی‌ترین خط قطار تندروی جهان، خط پکن - گوانچو به طول ۲۲۹۸ کیلومتر است که به کشور چین تعلق دارد.
۶. در کشور پهناور هند، سالانه میلیون‌ها نفر برای سفر از قطار استفاده می‌کنند.

■ حمل‌ونقل ریلی در ایران:

پس از انقلاب اسلامی و در چند دهه اخیر، طول خطوط راه‌آهن سراسری ایران افزایش یافته است اما در حال حاضر، قطار پرسرعت در کشور ما موجود نیست و سرعت قطارها حداکثر ۱۶۰ کیلومتر در ساعت است.

طول خطوط ریلی ایران	تعداد مسافران جابه‌جا شده	میزان بار جابه‌جا شده
۱۳۴۳۷ کیلومتر	۲۴ میلیون نفر	۳۵ میلیون تن

نکته: مسیر جلفا - تبریز (۱۴۸ کیلومتر) تنها خط برقی کشور است.

مهم‌ترین پروژه‌های در دست اجرای شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران عبارت است از:

- احداث راه‌آهن سریع‌السیر (قطار پرسرعت) تهران - قم - اصفهان (به طول ۴۱۰ کیلومتر)
- برقی کردن راه‌آهن تهران - مشهد (به طول ۱۰۰۰ کیلومتر)

۳. حمل‌ونقل آبی

حمل‌ونقل آبی پوشش گسترده‌ای در جهان دارد.

به‌طور کلی مسیرهای آبی عبارت‌اند از: اقیانوس‌ها، دریاها، دریاچه‌ها، رودخانه‌ها و کانال‌ها **مزایا:**

- امروزه حدود ۹۰ درصد تجارت جهانی (بر اساس وزن) را کشتی‌ها انجام می‌دهند. بدون وجود حمل‌ونقل آبی، صادرات و واردات این حجم عظیم کالا در جهان امروز امکان‌پذیر نیست.
- حمل کالا با کشتی مقرون‌به‌صرفه‌ترین و ارزان‌ترین روش برای جابه‌جایی کالاهای به‌ویژه کالاهای حجیم و بزرگ در مسافت‌های طولانی است.

نکته: یک کشتی نفت‌کش (VLCC با ظرفیت ۲ میلیون بشکه) می‌تواند حدود ۹۰۰۰ برابر یک کامیون بار حمل کند و یک کشتی کانتینری (پاناماکس TEU ۵۰۰۰) بیش از ۲۰۰۰ برابر یک کامیون، ظرفیت حمل دارد.

معایب:

- هزینه احداث بنادر و اسکله‌ها و تجهیزات بنادر و همچنین ساخت یا خرید کشتی‌ها بسیار زیاد است.
- سرعت کشتی نسبت به سایر وسایل حمل‌ونقل کم است.

انواع کشتی‌ها:

کشتی‌ها به دو گروه اصلی مسافربری و باربری تقسیم می‌شوند:

اقیانوس‌پیما	مسافران را از مکانی به مکان دیگر در فواصل دور می‌برند.
۱. مسافربری	- کشتی‌های تفریحی - گردشگری هستند که مسافران را در مدت محدودی روی آب گردش می‌دهند و دوباره به مبدأ بازمی‌گردانند. - سفر با کشتی‌های کروز معمولاً پرهزینه است. - برخی کشتی‌های کروز مانند هتل‌های چندطبقه‌اند و رستوران، سینما، تئاتر، استخر، زمین بازی و نظایر آن دارند.
۲. باربری	- از کشتی‌های فله‌بر برای جابه‌جایی کالاهایی مانند نفت و گاز و مواد معدنی، مواد پتروشیمی و غلات استفاده می‌شود. - این مواد را به‌صورت فله در مخازن یا تانکرهای کشتی قرار می‌دهند. - کانتینرها از نظر اندازه استانداردهای مشخصی دارند و سرعت جابه‌جایی و تخلیه کالاهای را افزایش می‌دهند. - همچنین قرار گرفتن کالاهای در محفظه‌های خاص و وجود برچسب‌هایی با مشخصات کالاهای در روی کانتینرها مدیریت و انبارداری محموله‌ها را آسان‌تر می‌کند.

از دهه ۱۹۷۰ میلادی دو تحول مهم در حمل‌ونقل دریایی با توجه به ظرفیت جابه‌جایی کالا در این شیوه سرعت داد:

۱. تولید کشتی‌های رو-رو (RO-RO): تعداد زیادی وسیله نقلیه چرخ‌دار می‌توانند با بار به درون این کشتی‌ها بروند و در مقصد خارج شوند. این امر هزینه تخلیه و بارگیری را کاهش می‌دهد. یکی از کاربردهای مهم این کشتی‌ها حمل خودروهای صادراتی از کشورهای سازنده به سایر کشورهاست.
۲. تولید و گسترش کشتی‌های کانتینربر: قبل از تولید کانتینرها، کشتی‌ها زمان زیادی در بندرها برای تخلیه و بارگیری توقف می‌کردند.

حمل‌ونقل آبی در ایران:

ایران به‌سبب واقع شدن در کرانه‌های دریای خزر، خلیج فارس و دریای عمان از نعمت بزرگ دسترسی به حمل‌ونقل دریایی برخوردار است.

نکته: بهره‌مندی از مزایای حمل‌ونقل آبی در تجارت فقط با دسترسی به دریا به دست نمی‌آید، بلکه به ساختن و توسعه و تجهیز بنادر نیز وابسته است.

درس
۳

در سال ۱۳۹۶ عملکرد بارگیری و تخلیه کالا شامل فراورده‌های نفتی، کالاهای اساسی، فلزی، ساختمانی و معدنی، ماشین‌آلات، منسوجات و... در کل بنادر کشور بیش از ۱۵۶ میلیون تن بوده است. علاوه بر آن، حدود ۱۸ میلیون نفر مسافر به بنادر مسافری کشور وارد و از آنجا خارج شده‌اند.

• پرتددترین بنادر مسافری ایران به‌ترتیب عبارت است از: بنادر قشم، شهید حقانی (بندرعباس)، چارک و خرمشهر.

نکته: چابهار تنها بندر اقیانوسی ایران است که می‌تواند نقش مهمی در تجارت با آسیای میانه داشته باشد. مهم‌ترین بندر کانتینری ایران هم بندر شهید رجایی است.

۴. حمل‌ونقل هوایی

حمل‌ونقل هوایی شامل جابه‌جایی انسان و بار از طریق پرواز در آسمان است.

مزایا:

- از سریع‌ترین شیوه‌های حمل‌ونقل به حساب می‌آید.
- برای مسافت‌های طولانی و صرفه‌جویی در زمان مناسب است.
- به احداث مسیر نیاز ندارد.
- ناهمواری‌ها و موانع بر سر راه آن نیست.
- برای حمل کالاهای سبک، کم‌حجم و ارزشمند یا مواد فاسدشدنی که باید سریع به مقصد برسند، مناسب است: مانند: تجهیزات الکترونیکی، گل، دارو و مواد غذایی.
- در موارد اضطراری مانند تصادفات و سوانح طبیعی و انسانی و یا سم‌پاشی مزارع کشاورزی کاربرد دارد.
- امنیت بسیار زیادی دارد و سوانح آن نسبت به تعداد پروازها بسیار اندک است.

معایب:

- احداث فرودگاه‌ها و تجهیزات مربوط به آن و همچنین تولید و خرید هواپیماها به سرمایه‌گذاری هنگفت نیاز دارد.
- کنترل ایمنی آن به دقت و مراقبت زیاد نیاز دارد.
- مصرف سوخت هواپیما نسبت به سایر وسایل حمل‌ونقل بسیار بیشتر است.
- سفر با آن گران‌تر است.

نکته: در چند دهه اخیر رقابت بین کشورهای تولیدکننده برای ساختن هواپیماهای بزرگ‌تر و با ظرفیت بیشتر برای حمل بار یا مسافر، موجب تغییرات و تحولات زیادی در حمل‌ونقل هوایی شده است.

■ حمل و نقل هوایی در ایران:

در سال ۱۳۹۴ تعداد کل فرودگاه‌های کشور بیش از ۵۴ فرودگاه و مجموع مسافران جابه‌جا شده از طریق پروازهای داخلی و خارجی بیش از ۲۸ میلیون نفر بوده است. در همین سال، ۸۶/۴ هزار تن بار با هواپیما جابه‌جا شده است. حدود ۶۰٪ نشست و برخاست هواپیماهای ایران مربوط به سه فرودگاه است که عبارت‌اند از:

- ۱. فرودگاه مهرآباد تهران
- ۲. فرودگاه مشهد
- ۳. فرودگاه امام خمینی تهران

۵. حمل و نقل از طریق خطوط لوله

ویژگی‌ها:

- معمولاً سیالات (مایعات و گازها)، از طریق خطوط لوله از مکانی به مکان دیگر فرستاده می‌شود.
- از کاربردهای مهم این روش انتقال نفت خام و فراورده‌های نفتی، گاز و مواد پتروشیمی در داخل یک کشور یا بین کشورها است.
- لوله‌های نفتی عمدتاً از فولاد ساخته شده‌اند و ممکن است در زیر زمین کار گذاشته شوند یا از روی زمین و یا حتی از بستر دریا عبور کنند.
- بر سر راه لوله‌ها ایستگاه‌های پمپاژ وجود دارد.
- گاز طبیعی، نفت خام و فراورده‌های نفتی با فشار به درون لوله‌ها رانده می‌شوند.

نکته: در نزدیکی برخی مکان‌های توزیع، فراورده‌هایی مانند گاز شهری، ایستگاه‌های فشارشکن یا آفت فشار قرار می‌دهند.

مزایا:

- انتقال حجم عظیمی از مایعات به‌طور **شبانه‌روزی** که بسیار **مقرون‌به‌صرفه** است.
- انتقال مواد از طریق لوله کمتر به **محیط زیست** آسیب می‌رساند.

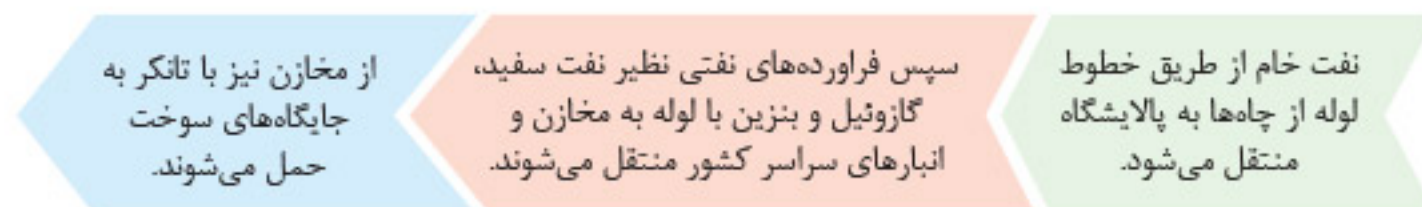
معایب:

- احداث و تعمیر لوله‌ها و ایستگاه‌های واسطه‌ای به سرمایه‌گذاری فراوان نیاز دارد.
- خطوط لوله از نظر حوادث غیرمترقبه مانند زلزله یا جنگ به مراقبت زیاد نیاز دارند؛ زیرا ممکن است باعث انفجار و آتش‌سوزی شوند.

نکته: امروزه با به کارگیری تجهیزات هوشمند، مواردی چون صدمات، نشت مواد و حتی خوردگی لوله‌ها به‌سرعت به ایستگاه‌ها اعلام می‌شود. در سال ۲۰۱۴ میلادی بیش از ۳/۵ میلیون کیلومتر خط لوله در سراسر جهان وجود داشته است.

■ حمل و نقل از طریق خطوط لوله در ایران:

نخستین گام برای احداث خط لوله سراسری در ایران، در سال ۱۳۳۶ برداشته شد که فراورده‌های نفتی را از پالایشگاه آبادان به مرکز، یعنی تهران، می‌رساند. از سال ۱۳۳۶ به بعد خطوط لوله همواره در حال گسترش بوده است. در نمودار زیر فرایند حمل و نقل نفت خام از چاه نفت به جایگاه سوخت توضیح داده شده است:

در ادامه لازم است به برخی موارد درباره حمل و نقل لوله‌ای در ایران توجه کنید:

- ۱. اساس کار شبکه گازرسانی ایران استفاده از خطوط لوله است.
- ۲. امروزه ایران طولانی‌ترین خطوط لوله نفت و گاز را در میان کشورهای عضو اوپک دارد و از طریق خطوط لوله، گاز طبیعی را به کشورهای **ترکیه، عراق، آذربایجان و ارمنستان** صادر می‌کند.
- ۳. کشور ما قابلیت ایجاد خطوط لوله ترانزیت برای ارسال فراورده‌ها از کشوری به کشور دیگر را داراست.

مثال: انتقال گاز از ترکمنستان به افغانستان از طریق خطوط لوله در ایران که می‌تواند منبع درآمد برای کشور ما محسوب شود. حالا هر پنج شیوه حمل و نقل را در جدول با هم مقایسه کرده و مزایا و محدودیت‌های آن‌ها را در کنار هم آورده‌ایم تا درک بهتری از انواع شیوه‌های حمل و نقل به دست آورید.

برای جمع‌بندی مطالب این درس بهتره این جدول رو خوب بخونی.

نوع حمل و نقل	خط لوله	هوایی	آبی	ریلی	جاده‌ای
سرعت / زمان	سریع	سریع	کند	نسبتاً کند	نسبتاً سریع
نوع و حجم بار	مناسب کالاهای حجیم، مایعات و...	مناسب حمل کالاهای سبک، کم‌حجم، ارزشمند یا فاسدشدنی	حجم بسیار زیاد کالا	حجم نسبتاً زیاد کالا	حمل بار کم و تعداد محدود مسافر
راحتی مسافر	—	زیاد	زیاد	زیاد	متوسط
آلودگی محیط زیست	در صورتی که لوله‌ها آسیب نبینند آلودگی ندارد.	کم	نسبتاً کم	کم	آلودگی زیاد، تخریب زیستگاه‌ها، آلودگی هوا
مسافت	بسیار طولانی	بسیار طولانی	بسیار طولانی	مسافت‌های نسبتاً طولانی (متوسط)	مسافت‌های کوتاه (کمتر از ۴۰۰ کیلومتر)
ترافیک	—	ندارد	ندارد	ندارد	دارد
هزینه	زیاد	زیاد	زیاد	هزینه‌ی احداث خط آهن و خرید واگن و لوکوموتیو زیاد اما هزینه‌ی بار و مسافر کم	کم

نکته: ۲۶ آذرماه روز ملی حمل و نقل است.

درس ۴

درس چهارم: مدیریت حمل و نقل

در این درس قصد داریم تا مفصل به اهمیت مدیریت حمل و نقل بپردازیم.

اهمیت مدیریت حمل و نقل و حمل و نقل پایدار

در پنجاه سال اخیر، تقاضای حمل و نقل مسافر و بار در جهان از دو جهت رشد چشمگیری داشته است: ۱ از نظر **کمی** (یعنی افزایش مسیرها و وسایل حمل و نقل مانند جاده‌ها، بنادر، فرودگاه‌ها) ۲ از نظر **کیفی** (یعنی بهبود سرعت، کاهش زمان و هزینه‌ها، رفاه و ایمنی بیشتر) **بنابراین** باتوجه به نقش حمل و نقل در فعالیتهای اقتصادی و اجتماعی، حمل و نقل پایدار و مدیریت حمل و نقل از موضوعات مهم در همه‌ی جوامع است که در این درس به آن پرداخته می‌شود اما مفهوم این دو اصطلاح چیست؟

مدیریت حمل و نقل

به کلیه‌ی فعالیتهای برنامه‌ریزی و اجرایی با هدف بهینه کردن سامانه‌های حمل و نقل گفته می‌شود.

حمل و نقل پایدار

یعنی حمل و نقلی که در آن، نیازهای مربوط به حمل و نقل به خوبی رفع شود و دسترسی عادلانه همه‌ی مردم، ایمنی آن‌ها و سلامت محیط زیست در برنامه‌ریزی برای حال و آینده‌ی آن در نظر گرفته شود.

در مدیریت و برنامه‌ریزی حمل و نقل ۸ عامل مورد توجه است:

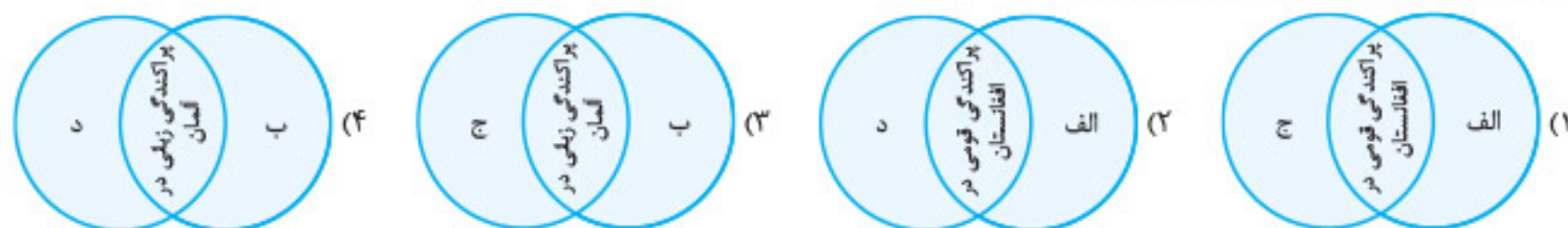

هریک از این عوامل را در ادامه مورد بررسی قرار می‌دهیم.

۵۲۸. به ترتیب کدام گزینه در رابطه با «کلیسای بانوی ما» و «معبد بزرگ آکشاردام» درست است؟
 (۱) بانوی ما، در شمال غربی و آکشاردام در شمال شرقی هند قرار دارد.
 (۲) بانوی ما، در جنوب و آکشاردام، در شمال هند قرار دارد.
 (۳) بانوی ما، بزرگ‌ترین کلیسای خاورمیانه و آکشاردام معبدی زرتشتی است.
 (۴) بانوی ما، کلیسای کاتولیک‌ها و آکشاردام کلیسای بومی هندوهاست.
۵۲۹. نواحی زبانی کشور سوئیس براساس کدام زبان‌های رسمی شکل گرفته است؟
 (۱) انگلیسی، فرانسوی، اسپانیایی و ایتالیایی
 (۲) اسپانیایی، فرانسوی، ایتالیایی و آلمانی
 (۳) آلمانی، فرانسوی، ایتالیایی و رمانش
 (۴) انگلیسی، آلمانی، فرانسوی و رمانش
۵۳۰. اگر بخواهیم به سوئیس مهاجرت کنیم، بهتر است به چه زبانی مسلط باشیم و تعداد سخنگویان به کدام زبان از بقیه کمتر است؟
 (۱) آلمانی - رمانش (۲) فرانسوی - ایتالیایی (۳) آلمانی - فرانسوی (۴) فرانسوی - آلمانی
۵۳۱. به ترتیب همسایه‌های کشور سوئیس که در رواج چهار زبان رسمی در این کشور مؤثر بوده‌اند، کدام‌اند؟
 (۱) فرانسه، لهستان، اتریش و آلمان (۲) پرتغال، فرانسه، ایتالیا و سوئد (۳) اسپانیا، ایتالیا، رومانی و آلمان (۴) ایتالیا، فرانسه، آلمان و اتریش
۵۳۲. نواحی صنعتی قاره اروپا بیشتر در کدام بخش‌های این قاره استقرار یافته‌اند؟
 (۱) غرب اروپا (۲) شمال اروپا (۳) شرق اروپا (۴) شمال شرق اروپا
۵۳۳. ناحیه صنعتی در آلمان و ناحیه صنعتی در جمهوری چک قرار گرفته است و بخش اروپا مراکز صنعتی کمتری دارد.
 (۱) رور - بوهیمیا - غرب (۲) بوهیمیا - رور - شرق (۳) رور - بوهیمیا - شرق (۴) بوهیمیا - رور - غرب
۵۳۴. به ترتیب بیشترین پراکندگی زبانی در کشور سوئیس، کمترین پراکندگی ادیان در کشور هند، نواحی صنعتی جمهوری چک و آلمان در کدام گزینه به درستی بیان شده است؟
 (۱) ایتالیایی - هندو - رور - بوهیمیا (۲) آلمانی - بودایی - بوهیمیا - رور (۳) آلمانی - هندو - بوهیمیا - اسلواک (۴) رمانش - بودایی - رور - اسلواک
۵۳۵. کدام گزینه در رابطه با نواحی مختلف صنعتی اروپا درست است؟
 (۱) ناحیه صنعتی بیلباتو در نزدیکی مرز اسپانیا و پرتغال واقع شده است.
 (۲) مهم‌ترین ناحیه صنعتی لهستان در نزدیکی مرز اسلواکی قرار دارد.
 (۳) ناحیه صنعتی بارسلونا در غرب اسپانیا و در ساحل دریای مدیترانه قرار دارد.
 (۴) ناحیه صنعتی لیون در شمال فرانسه از مراکز مهم صنعتی این کشور است.
۵۳۶. در رابطه با انواع ناحیه‌بندی، کدام یک از تصاویر زیر به درستی ترسیم شده است؟

(پلاس ۱۴۰۴)

- الف) معیارهای مربوط به عوامل انسانی
 ب) معیارهای مربوط به عوامل طبیعی
 ج) ناحیه صنعتی رور در آلمان
 د) خاک کرایوزول (خاک یخ‌بسته نواحی توندرا)

درس دوم: انسان و ناحیه

۵۳۷. کدام گزینه در رابطه با ناحیه نادرست است؟
 (۱) انسان‌ها نواحی را به وجود می‌آورند.
 (۲) نواحی با یکدیگر رابطه یک‌طرفه دارند.
 (۳) انسان‌ها با تغییر نواحی طبیعی، نواحی مختلفی را به وجود می‌آورند.
 (۴) انسان‌ها برای بهره‌برداری از نواحی، ابزارها و شیوه‌های مختلفی استفاده می‌کنند.
۵۳۸. عبارت‌های درست در رابطه با ناحیه کدام است؟
 الف) ویژگی هر ناحیه طبیعی، همواره زندگی مردم را تحت تأثیر قرار می‌دهد.
 ب) مرز نواحی منطبق بر مرزهای سیاسی است.
 ج) هر ناحیه شرایط خاصی را به انسان‌ها ارائه می‌کند.
 د) هر ناحیه در زمینه اقتصادی به صورت مجزا عمل می‌کند.
۵۳۹. عبارت «بالارفتن قیمت برنج وارداتی در آسیا، نگرانی در زمینه تغذیه مردم کشورهای واردکننده را افزایش داده است.» نشان‌دهنده کدام ویژگی ناحیه است؟
 (۱) نواحی به فعالیت‌های انسان‌ها شکل می‌دهند.
 (۲) انسان‌ها نواحی را به وجود می‌آورند.
 (۳) هر ناحیه طبیعی، همواره زندگی مردم را تحت تأثیر قرار می‌دهد.
 (۴) نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند.
۵۴۰. کدام گزینه در رابطه با نواحی نادرست است؟
 (۱) ویژگی‌های هر ناحیه طبیعی، همواره زندگی مردم را تحت تأثیر قرار می‌دهد.
 (۲) نواحی متفاوت از نظر چشم‌انداز نمی‌توانند بر روی یکدیگر تأثیر بگذارند.
 (۳) امروزه به‌ویژه در زمینه اقتصادی همه نواحی تحت تأثیر سایر نواحی هستند.
 (۴) حکومت‌ها و تصمیم‌گیری‌های سیاسی به شدت بر نواحی تأثیر می‌گذارند.

۵۴۱. بازارهای شناور تصویر مقابل در کدام کشور، یک ناحیه تجاری و گردشگری را به وجود آورده است و

بیانگر چه نکته‌ای در ارتباط انسان و محیط است؟

- (۱) تایوان - نواحی تحت تأثیر تصمیم‌گیری‌های سیاسی حکومت‌ها هستند.
- (۲) تایلند - نواحی با هم رابطه و کنش متقابل دارند.
- (۳) تایلند - انسان‌ها نواحی را به وجود می‌آورند.
- (۴) تایوان - نواحی به فعالیت‌های انسان شکل می‌دهند.

۵۴۲. در چهل سال گذشته، بیشتر کارخانه‌های تهران در شکل گرفته است و تهران مهم‌ترین قطب کشور است.

- (۱) اطراف شهرک‌های بزرگ - صنایع بنیادی
- (۲) محور راه‌های ارتباطی - صنایع تبدیلی
- (۳) اطراف شهرک‌های بزرگ - صنایع خودروسازی
- (۴) محور راه‌های ارتباطی - صنایع مصرفی

۵۴۳. در چه محیط‌هایی انسان، برای کنترل محیط و شرایط خاص آن چاره‌اندیشی می‌کند و از روش‌های متفاوتی استفاده می‌کند و احداث راه آهن در کدام نواحی هزینه کمتری دارد؟

- (۱) قطبی و بیابانی - دشت کویر
- (۲) استوایی و معتدل - جلگه خوزستان
- (۳) قطبی و بیابانی - ناحیه کوهستانی زاگرس
- (۴) استوایی و معتدل - کوهپایه‌های البرز

۵۴۴. کدام گزینه در رابطه با تصویر روبه‌رو صحیح است؟

- (۱) نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند.
- (۲) نواحی به فعالیت‌های انسان شکل می‌دهند.
- (۳) نواحی تحت تأثیر تصمیم‌گیری‌های سیاسی حکومت‌ها هستند.
- (۴) انسان‌ها نواحی را به وجود می‌آورند.

(الف)

(ب)

۵۴۵. به ترتیب هر یک از تصاویر «الف» و «ب» مربوط به کدام نوع از رابطه انسان و ناحیه است؟

- (۱) انسان‌ها نواحی را به وجود می‌آورند - انسان‌ها نواحی را به وجود می‌آورند.
- (۲) نواحی به فعالیت‌های انسان شکل می‌دهند - نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند.
- (۳) نواحی تحت تأثیر تصمیم‌گیری‌های سیاسی هستند - انسان‌ها نواحی را به وجود می‌آورند.
- (۴) نواحی به فعالیت‌های انسان شکل می‌دهند - نواحی به فعالیت‌های انسان شکل می‌دهند.

۵۴۶. شکل مقابل بیانگر کدام رابطه انسان با نواحی است؟

- (۱) نواحی به فعالیت‌های انسان شکل می‌دهند.
- (۲) نواحی تحت تأثیر تصمیم‌گیری‌های سیاسی حکومت‌ها هستند.
- (۳) نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند.
- (۴) انسان نواحی را به وجود می‌آورد.

۵۴۷. عبارت زیر، مربوط به کدام یک از انواع روابط زیر است؟

«دولت امارات متحده عربی با ساختن جزیره‌های مصنوعی در آب‌های خلیج فارس، نواحی جدیدی در منطقه ایجاد کرده است. کاربری این جزایر مسکونی، تفریحی و تجاری است و ویلاها و آپارتمان‌های لوکس، امکانات تفریحی و بازار و هتل در این جزایر مصنوعی در حال احداث است.»

- (۱) نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند.
- (۲) نواحی به فعالیت‌های انسان شکل می‌دهند.
- (۳) انسان‌ها نواحی را به وجود می‌آورند.
- (۴) نواحی تحت تأثیر تصمیم‌گیری‌های سیاسی حکومت‌ها هستند.

(سراسری ۱۴۰۱)

۵۴۸. کدام مورد، بیانگر نتیجه درستی از متن زیر است؟

«کشورهای واقع در عرض‌های بالا هم‌زمان با راه‌سازی، تمهیداتی از قبیل ماشین‌های برف‌روب مجهز به GPS برای پاکسازی جاده‌ها داشته‌اند.»

- (۱) انسان‌ها برای زندگی و سازگاری با محیط طبیعی، از شیوه‌ها و ابزارهای متفاوتی استفاده می‌کنند.
- (۲) هر ناحیه طبیعی در کره زمین به‌طور حتم با دیگر نواحی کنش متقابل اقتصادی و فرهنگی دارد.
- (۳) انسان‌ها با پیشرفت در دانش و تولید ابزار و فناوری بر محیط‌های طبیعی غلبه کرده و آن را تغییر می‌دهند.
- (۴) هر حکومتی با تصمیم‌گیری‌های سیاسی خاصی، نحوه استفاده از قابلیت‌های محیط‌های طبیعی را مشخص می‌کند.

۵۴۹. کدام عامل هنگام ساخت جزایر مصنوعی در حوالی کشور امارات متحده عربی به بوم‌سازگان دریایی خلیج فارس آسیب رسانده است؟

- (۱) بالا کشیدن سنگ و خاک از بستر خلیج فارس
- (۲) تبخیر شدید آب دریا
- (۳) گل‌آلود شدن وسیع آب
- (۴) آلودگی صوتی

۵۵۰. عبارت زیر با کدام گزینه تطابق دارد؟

«بنا به اعلام فائو، وقوع خشکسالی در استرالیا و یخبندان زودهنگام در آرژانتین به تولید قله جهانی صدمه زد. کاهش تولید قله و گرانی آن، شورش‌ها و تظاهراتی را در سنگال، بورکینافاسو و... به دنبال داشت.»

- (۱) نواحی تحت تأثیر تصمیم‌گیری‌های سیاسی هستند.
- (۲) نواحی به فعالیت‌های انسان شکل می‌دهند.
- (۳) انسان‌ها نواحی را به وجود می‌آورند.
- (۴) نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند.

(پلاس ۱۴۰۴)

۵۵۱. کدام مورد عبارت زیر را به درستی تکمیل می کند؟

«انسان ها نواحی را به وجود می آورند؛ به طور مثال:»

- (۱) اداره برق استان سمنان با ابتکار عمل، برای تأمین برق بر روی پشت بام خانه ها، صفحه های خورشیدی نصب کرد.
- (۲) به دلیل نوع ناحیه کوهستانی سوئیس، برای عبور قطار در نواحی کوهستانی، تونل و پل های متعددی احداث شد.
- (۳) در کانادا برای سهولت رفت و آمد حمل و نقل، ماشین های برف روب مجهز به جی پی اس جاده ای به کار گرفته می شود.
- (۴) در چهل سال اخیر با ایجاد کارخانه های متعدد در پیرامون شهر تهران، یک ناحیه صنعتی شکل گرفته است.

(پلاس ۱۴۰۴)

۵۵۲. با بررسی موارد «الف» و «ب»، کدام گزینه درست است؟

الف) احداث تونل و پل برای عبور قطار در ناحیه ای کوهستانی و برف گیر

ب) به کارگیری ماشین برف روب مجهز به جی پی اس جاده ای برای پاکسازی جاده ها

- (۱) انسان ها در محیط های طبیعی تغییراتی به وجود می آورند. آن ها برای زندگی و بهره برداری از محیط طبیعی از شیوه ها و ابزارهای متفاوتی استفاده می کنند.
- (۲) انسان ها با نواحی ارتباط متقابل برقرار می کنند و برای هر ناحیه شرایط خاصی را ایجاد می کنند و در چارچوب آن شرایط دست به عمل می زنند.
- (۳) محدودیت ها و موانع محیطی موجب می شود انسان ها برای کنترل محیط و شرایط خاص آن چاره اندیشی کنند و به ابداع ابزارهایی بپردازند.
- (۴) نواحی فقط تحت تأثیر روابط معمول انسان ها و محیط طبیعی نیستند، بلکه شکل گیری محیط طبیعی در طول زمان و گذشته به شدت بر نواحی تأثیر می گذارد.

(پلاس ۱۴۰۴)

۵۵۳. با توجه به موارد زیر، کدام عبارت درست است؟

الف) با افت قیمت غله، ارزش زمین های کشاورزی کاهش یافت.

ب) وقوع خشکسالی و یخبندان زود هنگام به تولید غله جهانی لطمه زد.

ج) بالا رفتن قیمت برنج وارداتی، کشورهای واردکننده را نگران کرد.

د) دولت امارات متحده عربی برای ساختن جزیره از خاک بستر خلیج فارس بهره برد.

- (۱) «الف» و «ب» برخلاف «ج» و «د» با مفهوم «نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند» مطابقت دارد.
- (۲) «ب» و «ج» برخلاف «الف» و «د» با مفهوم «نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند» مطابقت دارد.
- (۳) «د» برخلاف «الف»، «ب» و «ج» با مفهوم «نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند» مغایرت دارد.
- (۴) «ج» برخلاف «الف»، «ب» و «د» با مفهوم «نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند» مغایرت دارد.

۵۵۴. در رابطه با تأثیر تصمیمات سیاسی حکومت ها بر نواحی به ترتیب کدام عبارت ها صحیح و غلط است؟

الف) تثبیت ماسه های روان ب) تخریب ناحیه مسلمان نشین میانمار ج) کوچ اجباری د) تعیین مرز بین نواحی

- (۱) ص - ص - ص - غ
- (۲) غ - غ - ص - غ
- (۳) ص - غ - ص - غ
- (۴) غ - ص - غ - ص

۵۵۵. به چه دلیل دولت میانمار ساخت مسجد را ممنوع کرده است و تخریب ناحیه مسلمان نشین میانمار نتیجه کدام رابطه انسان و محیط است؟

- (۱) زیرا مسلمانان را شهروند میانمار نمی داند - انسان ها نواحی را به وجود می آورند.
- (۲) برای جلوگیری از توسعه دین اسلام - انسان ها نواحی را به وجود می آورند.
- (۳) زیرا مسلمانان را شهروند میانمار نمی داند - نواحی تحت تأثیر تصمیم گیری های سیاسی حکومت ها هستند.
- (۴) برای جلوگیری از توسعه دین اسلام - نواحی تحت تأثیر تصمیم گیری های سیاسی حکومت ها هستند.

۵۵۶. به ترتیب هر یک از عبارت های زیر مربوط به کدام نوع از روابط انسان و ناحیه است؟

الف) مبادلات نفتی ایران با ژاپن ب) تأثیر قیمت جهانی غله بر وضعیت کشاورزان آمریکا

- (۱) نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند - نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند.
- (۲) انسان ها نواحی را به وجود می آورند - نواحی به فعالیت های انسان شکل می دهند.
- (۳) نواحی تحت تأثیر تصمیم گیری های سیاسی هستند - نواحی تحت تأثیر تصمیم گیری های سیاسی هستند.
- (۴) نواحی به فعالیت های انسان شکل می دهند - انسان ها نواحی را به وجود می آورند.

(دی ۱۴۰۱)

۵۵۷. موارد «الف» و «ب» در متن زیر، با کدام گزینه ها مطابقت دارد؟

الف) امروزه اغلب سکونتگاه ها چند نقش دارند و این نقش ها را با هم ایفا می کنند.

ب) ممکن است نقش سکونتگاه ها در طول زمان تغییر کند یا تکامل و توسعه یابد.

- الف: محدودیت های طبیعی موجب شده است، انسان ها برای کنترل محیط چاره اندیشی کنند. ب: نواحی، تحت تأثیر تصمیم گیری های سیاسی حکومت ها قرار دارند.
- الف: نواحی تحت تأثیر تصمیم گیری های سیاسی حکومت ها قرار دارند. ب: محدودیت های طبیعی موجب شده است انسان ها برای کنترل محیط چاره اندیشی کنند.
- الف: انسان ها نواحی مختلفی را پدید می آورند یا نواحی طبیعی را تغییر می دهند. ب: انسان ها نواحی مختلفی را پدید می آورند یا نواحی طبیعی را تغییر می دهند.
- الف: محدودیت های طبیعی موجب شده است انسان ها برای کنترل محیط چاره اندیشی کنند. ب: محدودیت های طبیعی موجب شده است، انسان ها برای کنترل محیط چاره اندیشی کنند.

۵۵۸. با توجه به شکل مقابل، کدام گزینه درست است؟

- (۱) از سمت A به سمت B وحدت و همگونی نسبی بیشتر می شود.
- (۲) از B به A وحدت و همگونی مطلق بیشتر می شود.
- (۳) از A به B از تجانس و وحدت پدیده ها کم می شود.
- (۴) از B به A هیچ تغییری در ویژگی نواحی به وجود نمی آید.

۵۵۹. کدام گزینه در مورد مرز نواحی درست است؟

- (۱) مرز نواحی دقیق و طبیعی هستند.
(۲) تعیین مرز نواحی طبیعی آسان تر از مرز نواحی انسانی است.
(۳) مرز نواحی منظم و تقریبی هستند.
(۴) مرز نواحی سیاسی بر مرز نواحی طبیعی منطبق است.

۵۶۰. تعیین مرز کدام نواحی آسان تر است؟

- (الف) جنگل‌های مانگرو (ب) نواحی ادیان در هند (ج) خاک چرنوزیوم (د) رشته کوه زاگرس (ه) گروه زبانی هند و اروپایی
(۱) الف، ب، ه (۲) ج، د، الف (۳) الف، ب، ج (۴) ب، ج، ه

۵۶۱. وضعیت بارش در مناطق و جنگل‌های بارانی استوایی چگونه است؟

- (۱) باران در تمام طول سال می بارد.
(۲) دو ماه بدون باران است.
(۳) تابستان بارانی و زمستان خشک است.
(۴) زمستان بارانی و تابستان خشک است.

۵۶۲. کدام گزینه در مورد مرز نواحی درست است؟

- (۱) مرز نواحی جغرافیایی منطبق بر مرزهای سیاسی است.
(۲) مرزهای سیاسی و اداری بر مبنای انتخاب انسان‌ها تعیین می شود.
(۳) نواحی زبانی و قومی محدود به مرز کشور هستند.
(۴) دشت کویر در سه استان خراسان جنوبی، کرمان و سیستان و بلوچستان گسترده شده است.

۵۶۳. با توجه به تصویر روبه‌رو، کدام گزینه به درستی تدوین شده است؟

- (۱) هرچه از سمت A به سمت B حرکت می کنیم، از همگونی عناصر A کاسته شده و به عناصر B می‌رسیم.
(۲) هرچه از کانون B به سمت مرزهای آن حرکت می کنیم، بر تعداد عناصر مشترک آن افزوده می شود.
(۳) هرچه از کانون B به سمت کانون A حرکت کنیم، بر تعداد عناصر همگونی B افزوده می شود.
(۴) ناحیه A یک ناحیه انتقالی است که در سرتاسر آن عناصر مشترک و همگون فراوانی دیده می شود.

(پلاس ۱۴۰۴)

(پلاس ۱۴۰۴)

- (۱) در کشور کانادا انواع نواحی خاک وجود دارد، مثل کرایوزول «الف» و چرنوزیوم «ب» که هرچه از مرکز «الف» دور و به «ب» نزدیک شویم، از عناصر «الف» کاسته می شود.
(۲) در کشور افغانستان اقوام گوناگونی زندگی می کنند که هر یک در منطقه‌ای ساکن اند، ولی تعداد این اقوام در یک منطقه مشخص متفاوت با سایر مناطق نیست.
(۳) ایران به شش ناحیه بارشی تقسیم می شود که در سرتاسر آن پراکنده هستند و گاهی مرزبندی و ناحیه‌بندی میانشان از بین می رود.
(۴) در شهر تهران به عنوان یک پایتخت سیاسی، مراکز سیاسی چه در مرکز و چه در پیرامون شهر و نواحی اطراف آن پراکنده شده است.

۵۶۴. کدام عبارت در خصوص مفهوم کانون و مرز ناحیه درست است؟

- (الف) سطح زمین صرفاً بر مبنای معیار طبیعی ناحیه‌بندی می شود.
(ب) انسان با نواحی ارتباط متقابل برقرار می کند.
(ج) نواحی مختلف در نتیجه استفاده انسان از شیوه‌های مختلف برای بهره‌برداری از محیط طبیعی به وجود می آید.
(د) نواحی طبیعی گاهی زندگی انسان را تحت تأثیر قرار می دهد.

- (۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۵۶۵. چند عبارت در رابطه با انسان و ناحیه درست است؟

- (الف) سطح زمین صرفاً بر مبنای معیار طبیعی ناحیه‌بندی می شود.
(ب) انسان با نواحی ارتباط متقابل برقرار می کند.
(ج) نواحی مختلف در نتیجه استفاده انسان از شیوه‌های مختلف برای بهره‌برداری از محیط طبیعی به وجود می آید.
(د) نواحی طبیعی گاهی زندگی انسان را تحت تأثیر قرار می دهد.

(۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۵۶۶. کدام گزینه درباره یک ناحیه صنعتی درست است؟

- (۱) در کانون یک ناحیه صنعتی، تجمع زیاد کارخانه‌ها مشاهده می شود.
(۲) هرچه از کانون این ناحیه صنعتی به مرزها برویم، میزان همگونی بیشتر می شود.
(۳) در مرزهای یک ناحیه صنعتی، تجمع زیاد کارخانه‌ها مشاهده می شود.
(۴) هرچه از مرزهای این ناحیه صنعتی به کانون آن برویم، میزان همگونی کاهش می یابد.

۵۶۷. بیشترین عوامل وحدت و همگونی در وجود دارند و مرز نواحی است.

- (۱) مرز نواحی - ثابت (۲) کانون ناحیه - قابل تغییر (۳) مرز نواحی - قابل تغییر (۴) کانون ناحیه - ثابت

۵۶۸. کدام گزینه مصداقی از تأثیر سیاست یا حکومت بر نواحی است؟

- (۱) ساختن جزیره‌های مصنوعی در آب‌های خلیج فارس
(۲) برگزاری اجلاس فرهنگی شانگهای بین ایران و آسیای میانه
(۳) توافق کشورهای عضو اتحادیه اروپا در هزینه کردن روزانه بیش از یک میلیارد دلار برای واردات انرژی نفت و گاز
(۴) اجلاس گفت‌وگوهای فرهنگی ایران و جهان غرب

۵۶۹. در یک ناحیه جغرافیایی با حرکت به کدام سمت به تدریج از عوامل همگونی آن ناحیه کاسته می شود و مراتع کدام ناحیه از علفزارهای کوتاه‌قد تشکیل شده است؟

- (۱) کانون ناحیه - ساوان (۲) مرز ناحیه - مداری (۳) کانون ناحیه - مداری (۴) مرز ناحیه - ساوان

۵۷۰. صحیح یا غلط بودن عبارت‌های زیر در کدام گزینه آمده است؟

- (الف) هر ناحیه جغرافیایی دارای کانون یا مرکزی است که کمترین عوامل وحدت و همگونی در آن وجود دارند.

- (ب) مرزهای سیاسی و اداری معمولاً بر مرزهای نواحی طبیعی و انسانی منطبق نیستند.

- (ج) بازارهای شناور در بانکوک، پایتخت تایلند، از دیدنی‌های جالب توجه آسیای جنوب شرقی است.

- (د) ساوان یک ناحیه انتقالی بین جنگل‌های بالای مدیترانه‌ای و صحرای بزرگ آفریقا است.

- (۱) غ - ص - ص - غ (۲) ص - ص - غ - غ (۳) ص - ص - غ - ص (۴) غ - ص - غ - غ

۵۷۱. اینکه «امروزه همه نواحی و حتی دورافتاده‌ترین آن‌ها به‌ویژه از نظر اقتصادی تحت تأثیر یکدیگرند» به کدام مورد اشاره دارد؟

- (۱) انسان‌ها نواحی را به‌وجود می‌آورند.
- (۲) نواحی تحت تأثیر تصمیم‌گیری‌های سیاسی حکومت‌ها هستند.
- (۳) نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند.
- (۴) نواحی به فعالیت‌های انسان‌ها شکل می‌دهند.

۵۷۲. ساوان یک ناحیه انتقالی بین و است.

- (۱) جنگل‌های بارانی استوایی - صحرای بزرگ آفریقا
- (۲) جنگل‌های پهن‌برگ خزان‌دار - استپ
- (۳) ناحیه قطبی - ناحیه معتدل
- (۴) ناحیه جنگل‌های بارانی استوایی - جنگل‌های تایگا

۵۷۳. با توجه به نقشه، بخش هاشورزده نشان‌دهنده چیست؟

- (۱) کانون ناحیه
- (۲) قلب ناحیه
- (۳) ناحیه انتقالی
- (۴) مرز ناحیه

۵۷۴. چرا قاره آسیا و قاره آفریقا را نمی‌توان یک ناحیه قلمداد کرد؟

- (۱) متغیر بودن مرز نواحی
- (۲) عدم وحدت و همگونی نسبی
- (۳) تغییر شرایط طبیعی و انسانی
- (۴) مشکل بودن تعیین مرز دقیق نواحی

۵۷۵. وسعت ناحیه ساوان در کدام قاره بیشتر است و پوشش گیاهی مراتع مداری چگونه است؟

- (۱) آسیا - گیاهان مقاوم در برابر خشکی
- (۲) آفریقا - علفزارهای بلند و پراکنده
- (۳) آسیا - درختان کوتاه‌قد و پراکنده
- (۴) آفریقا - علفزارهای کوتاه‌قد

۵۷۶. پوشش گیاهی به‌ترتیب از جنگل‌های استوایی تا صحرای آفریقا چگونه است؟

- (۱) علف‌های ساوان - مراتع مداری - استپ‌های بیابانی
- (۲) مراتع مداری - علف‌های ساوان - استپ‌های بیابانی
- (۳) استپ‌های بیابانی - مراتع مداری - علف‌های ساوان
- (۴) استپ‌های بیابانی - علف‌های ساوان - مراتع مداری

۵۷۷. عبارت «صحرای بزرگ آفریقا در بین بیش از ده کشور آفریقای شمالی قرار دارد» مصداق کدام گزینه است؟

- (۱) تعیین مرز نواحی طبیعی آسان‌تر از مرزهای انسانی است.
- (۲) مرزهای طبیعی و انسانی معمولاً بر مرزهای اداری و سیاسی منطبق نیستند.
- (۳) در اثر فعالیت‌های انسانی یا عوامل طبیعی مرز نواحی قابل تغییر است.
- (۴) نواحی طبیعی در سراسر کره زمین گسترده شده‌اند، این نواحی ویژگی‌های طبیعی دارند.

۵۷۸. برنامه‌ریزی برای ایجاد پارک ملی با کدام رابطه انسان با محیط همخوانی دارد؟

- (۱) نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند.
- (۲) نواحی تحت تأثیر تصمیم‌گیری‌های سیاسی حکومت‌ها هستند.
- (۳) نواحی به فعالیت‌های انسان‌ها شکل می‌دهند.
- (۴) انسان‌ها نواحی را به وجود می‌آورند.

۵۷۹. کدام گزینه تغییر وضعیت پوشش گیاهی از جنگل‌های بارانی استوایی به سمت «بیابان صحرا» را به‌درستی بیان می‌کند؟

- (۱) با افزایش دمای هوا، کم‌کم به مراتع مداری تبدیل می‌شوند.
- (۲) تابستان بارانی و زمستان خشک، ساوان متراکم را پدید می‌آورد.
- (۳) به تدریج با افزایش خشکی هوا، استپ‌های بیابانی به وجود می‌آیند.
- (۴) کاهش بارندگی و افزایش اختلاف دما، علفزارهای کوتاه‌قد را به وجود می‌آورد.

۵۸۰. اگر از حوالی مدار رأس‌السرطان به سوی مدار صفر درجه برویم، به‌ترتیب چه نوع پوشش گیاهی را مشاهده می‌کنیم؟

- (۱) استپ - مراتع مداری - ساوان
- (۲) مراتع مداری - استپ - ساوان
- (۳) ساوان - مراتع مداری - استپ
- (۴) ساوان - استپ - مراتع مداری

۵۸۱. پاسخ درست پرسش‌های زیر در کدام گزینه به‌ترتیب آمده است؟

الف) در کدام نوع ساوان، ۲ ماه بارش صورت نمی‌گیرد؟

ب) کدام مرزها بر مبنای انتخاب و تصمیم‌گیری انسان‌ها تعیین می‌شوند؟

ج) کدام نواحی بستر زندگی و فعالیت‌های انسان محسوب می‌شوند؟

- (۱) ساوان متراکم - طبیعی - نواحی انسانی
- (۲) ساوان پراکنده - سیاسی و اداری - نواحی طبیعی
- (۳) ساوان متراکم - سیاسی و اداری - نواحی طبیعی
- (۴) ساوان پراکنده - طبیعی - نواحی انسانی

۵۸۲. با دقت در نقشه کشورهای افغانستان و پاکستان:

الف) کشورهای افغانستان و پاکستان چگونه از هم جدا شده‌اند؟

ب) کدام ناحیه انسانی در هر دو کشور گسترده شده است؟

- (۱) مرزهای بین‌المللی - ناحیه انسانی قوم هزاره
- (۲) مرزهای طبیعی - ناحیه انسانی قوم پشتون
- (۳) مرزهای طبیعی - ناحیه انسانی قوم تاجیک
- (۴) مرزهای بین‌المللی - ناحیه انسانی قوم پشتون

درس سوم: ویژگی‌ها و انواع شیوه‌های حمل‌ونقل

(خارج ۹۹)

۱۳۲۴. کدام عبارات‌ها مفهوم نادرستی را منتقل می‌کند؟

- (الف) در شهرهای ساحلی، تجارت بین‌المللی با حمل‌ونقل دریایی امکان‌پذیر می‌شود.
(ب) هزینه‌ی احداث خط آهن و توسعه‌ی حمل‌ونقل ریلی، به‌صورت متوسط ارزیابی می‌شود.
(ج) احتمال فرسایش خاک با توسعه‌ی خطوط آهن افزایش می‌یابد.
(د) هرچه طول مسیرهای ارتباطی، کوتاه‌تر باشد، دسترسی مطلوب‌تر می‌شود.
- (۱) الف، ب (۲) الف، د (۳) ب، ج (۴) ج، د

۱۳۲۵. با توجه به تاریخچه‌ی گسترش حمل‌ونقل، کدام گزینه درست است؟

- (۱) بیش از چهارهزار سال قبل، در منطقه‌ی بین‌النهرین، حمل‌ونقل با قایق‌های پارویی در رودخانه‌ها و کانال‌های آبی معمول بود.
(۲) در اوایل قرن نوزدهم، نخستین هواپیمای بویینگ ساخته شد.
(۳) در دوره‌ی امپراتوری روم، در زمینه‌ی دریانوردی پیشرفت‌هایی رخ داد و کشتی‌هایی پیشرفته ساخته شد.
(۴) جاده‌ی ابریشم در عصر اکتشافات احداث شد.

۱۳۲۶. جاده‌های سنگ‌فرشی گسترده و طولانی، در کدام امپراتوری به وجود آمدند و جاده‌ی ابریشم در گذشته چه نقاتی را به هم متصل می‌کرد؟

- (۱) هخامنشی - دریای شمال را به غرب هور
(۲) روم - شرق آسیا را به غرب اروپا
(۳) هخامنشی - دریای سیاه را به شرق چین
(۴) روم - غرب آفریقا را به شرق آسیا

۱۳۲۷. کدام مورد مربوط به ویژگی‌های جاده‌های سنگ‌فرش در امپراتوری روم می‌باشد؟

- (۱) شرق آسیا را به غرب اروپا ارتباط می‌دادند.
(۲) توان حمل‌میزان بالایی از بار را فراهم می‌کردند.
(۳) شبکه‌ها و مراکز خدمات راهداری پیشرفته در آن‌ها قرار داشتند.
(۴) همه‌ی نقاط را به مرکز و پایتخت متصل می‌کردند.

۱۳۲۸. کدام عوامل در کشف سرزمین‌های نو در عصر اکتشافات جغرافیایی مؤثر بوده‌اند؟

- (۱) گسترش راه‌های ارتباطی و اختراع موتور بخار
(۲) بالا رفتن امنیت راه‌ها و توسعه‌ی گردشگری
(۳) پیشرفت در دریانوردی و ساختن کشتی‌های پیشرفته‌تر
(۴) استفاده از نفت به‌جای زغال‌سنگ و پیشرفت فناوری

۱۳۲۹. کدام گزینه بیانگر عبارات درست در رابطه با ویژگی‌های حمل‌ونقل پیش از انقلاب صنعتی است؟

- (الف) وسایل حمل‌ونقل به‌کندی و با صرف‌زمان زیاد، مسافت‌های طولانی را طی می‌کردند.
(ب) میزان بار زیادی را می‌توانستند حمل کنند و در دریاها نیروی باد محرک کشتی‌ها بود.
(ج) در خشکی‌ها، نیروی انسان و چارپایان عامل حرکت مسافر و بار بود.
(د) در دریاها از زغال‌سنگ برای سوخت کشتی‌ها استفاده می‌کردند.

- (۱) الف، ب (۲) ب، ج (۳) الف، ج (۴) ج، د

۱۳۳۰. کدام پدیده در قرن نوزدهم تحول‌بزرگی در حمل‌ونقل آبی و ریلی به وجود آورد؟

- (۱) کشف و استخراج نفت (۲) اختراع موتورهای دیزلی (۳) اختراع موتور بخار (۴) اختراع موتورهای الکتریکی

۱۳۳۱. در قرن نوزدهم کدام عامل سبب شد که سرعت و کارایی وسایل حمل‌ونقل بیشتر شود؟

- (۱) اختراع موتور بخار (۲) کشف و استخراج نفت و استفاده از آن به‌جای زغال‌سنگ
(۳) پیشرفت در دریانوردی و ساخت کشتی (۴) احداث جاده‌ی ابریشم

۱۳۳۲. کدام کشور به زادگاه قطار معروف است و کدام عامل در اوایل قرن بیستم سبب پیدایش مراکز خدمات راهداری شد؟

- (۱) آلمان - گسترش تجارت و اقتصاد جهانی (۲) انگلستان - کشتی‌های غول‌پیکر کانتینری
(۳) آلمان - پیشرفت علمی و فناوری در تولید وسایل حمل‌ونقل (۴) انگلستان - اختراع و تولید انبوه خودرو

۱۳۳۳. پیدایش کدام شیوه‌ی حمل‌ونقل در اوایل قرن نوزدهم موجب حرکت آسان‌تر بار و حمل بارهای سنگین به نقاط نسبتاً دور شد و کدام مورد در اوایل

قرن بیستم چهره‌ی فضاهای شهری و خارج از شهرها را تغییر داد؟

- (۱) آبی - احداث آزادراه‌ها و بزرگراه‌ها (۲) ریلی - اختراع و تولید انبوه خودرو
(۳) آبی - گسترش جاده‌های سنگ‌فرشی (۴) ریلی - استخراج نفت و استفاده از مشتقات آن

۱۳۳۴. کدام گزینه در رابطه با ویژگی حمل‌ونقل و تحولات آن در قرن بیستم درست نیست؟

- (۱) ساخته شدن نخستین لوکوموتیو مجهز به موتور بخار (۲) احداث شبکه‌های جاده‌ای وسیع بین شهرها و روستاها
(۳) به وجود آمدن پمپ بنزین‌ها و تعمیرگاه‌های اتومبیل (۴) تغییر چهره‌ی فضاهای شهری و خارج از شهرها

۱۳۳۵. طی کدام واقعه اولین هواپیمای جت در آلمان ساخته شد و با تولید کدام نوع از هواپیماها، حمل‌ونقل هوایی در سراسر جهان گسترش پیدا کرد؟

- (۱) جنگ جهانی دوم - بویینگ (۲) انقلاب صنعتی - فوکر (۳) جنگ جهانی دوم - ایرباس (۴) انقلاب صنعتی - داگلاس

۱۳۳۶. کدام عامل در گسترش و تحول صنعت حمل‌ونقل در نیم قرن اخیر تأثیری نداشته است؟

- (۱) افزایش جمعیت و تقاضا برای حمل‌ونقل (۲) پیدایش شرکت‌های چندملیتی و کشورهای پیشرفته
(۳) گسترش تجارت و اقتصاد جهانی (۴) پیشرفت‌های علمی و فناوری در تولید وسایل حمل‌ونقل

۱۳۳۷. تمام گزینه‌های زیر در رابطه با حمل‌ونقل و شیوه‌های آن درست است؛ به جز

(۱) امروزه کشتی‌های غول‌پیکر کانتینری و نفت‌کش‌ها، هواپیماهای مسافربری پهن‌پیکر، قطارهای الکتریکی جابه‌جایی انسان و انواع کالا را بین مکان‌های مختلف به‌طور چشمگیری افزایش داده‌اند.

(۲) پیش از چهارهزار سال قبل، در زمان نخستین تمدن‌های کهن، انسان‌ها برای حمل بار از چهارپایان استفاده می‌کردند.

(۳) دسترسی به کانال‌ها، بندرها، تنگه‌ها، آبراهه‌ها از عوامل قدرت سیاسی کشورهاست.

(۴) اختراع و تولید انبوه خودرو سبب ساخته شدن شبکه جاده‌ای وسیع بین شهرها و روستاها شد.

۱۳۳۸. کدام عبارت درباره حمل‌ونقل درست است و جغرافیای حمل‌ونقل، شاخه‌ای از جغرافیای محسوب می‌شود.

(۱) حمل‌ونقل با مفاهیمی چون موقعیت مکانی، مسافت، مبدأ و مقصد سروکار دارد. - شهری

(۲) بعضی از جوامع تلاش می‌کنند تا به سطح بالایی از شبکه حمل‌ونقل دسترسی پیدا کنند. - سیاسی

(۳) حمل‌ونقل با مفاهیمی چون موقعیت مکانی، مسافت، مبدأ و مقصد سروکار دارد. - اقتصادی

(۴) بعضی از جوامع تلاش می‌کنند به سطح بالایی از شبکه حمل‌ونقل دسترسی پیدا کنند. - فرهنگی

۱۳۳۹. کدام گزینه مفهوم عبارت «هیچ ناحیه‌ای خودبسنده نیست» را به درستی بیان می‌کند و حمل‌ونقل اساساً چه ماهیتی دارد؟

(۱) حمل‌ونقل اهمیت بسزایی در ارتباط مردم و تبادل فرهنگی بین نواحی مختلف دارد. - سیاسی

(۲) همه نواحی برای برآوردن نیازهای اقتصادی خود به یکدیگر وابسته‌اند. - جغرافیایی

(۳) حمل‌ونقل اهمیت بسزایی در ارتباط مردم و تبادل فرهنگی بین نواحی مختلف دارد. - اقتصادی

(۴) همه نواحی برای برآوردن نیازهای اقتصادی خود به یکدیگر وابسته‌اند. - سیاسی

(پلاس ۱۴۰۴)

۱۳۴۰. کدام عبارت درباره حمل‌ونقل آبی صحیح نیست؟

(۱) استفاده از کشتی‌های فله‌بر موجب تسهیل انبارداری محموله‌ها می‌شود. (۲) کشتی‌های کروز برای گردش مسافران روی آب در زمان محدود هستند.

(۳) تولید کشتی‌های Ro-Ro موجب کاهش هزینه تخلیه و بارگیری شد. (۴) یک کامیون بسیار کمتر از یک کشتی کانتینری ظرفیت حمل دارد.

۱۳۴۱. صاحب‌نظران حمل‌ونقل را رکن زیربنایی کشورها می‌دانند و «مردم برای گذراندن اوقات فراغت به حمل‌ونقل مناسب نیاز دارند» کدام بُعد از

اهمیت حمل‌ونقل را بیان می‌کند؟

(۱) فرهنگ - فرهنگی (۲) اقتصاد - اجتماعی (۳) فرهنگ - اجتماعی (۴) اقتصاد - فرهنگی

۱۳۴۲. گردشگری به عنوان یک فعالیت اقتصادی مهم در کشورها به نیاز دارد و این عبارت که «داشتن وسایل و شبکه‌های پیشرفته حمل‌ونقل از

عوامل قدرت ملی یک کشور محسوب می‌شود» بیانگر کدام بُعد از اهمیت حمل‌ونقل است؟

(۱) مکان‌گزینی واحدهای خدماتی و تجاری - اقتصادی (۲) زیرساخت‌های حمل‌ونقل - سیاسی

(۳) مکان‌گزینی واحدهای خدماتی و تجاری - فرهنگی (۴) زیرساخت‌های حمل‌ونقل - اجتماعی

۱۳۴۳. کدام گزینه بیانگر عبارات درست درباره اهمیت و نقش حمل‌ونقل است؟

(الف) حمل‌ونقل اهمیت بسزایی در ارتباط مردم و تبادل فرهنگی بین نواحی مختلف دارد.

(ب) دسترسی کشور ایران به تنگه هرمز در آب‌های خلیج فارس اهمیت فرهنگی حمل‌ونقل را بیان می‌کند.

(ج) گردشگری به عنوان یک فعالیت مهم اقتصادی در کشورها به زیرساخت‌های حمل‌ونقل نیاز دارد.

(د) فعالیت‌های اقتصادی تولید و توزیع و تجارت به شدت به شبکه‌های حمل‌ونقل وابسته‌اند.

(۱) الف، ب (۲) ب، ج (۳) ج، د (۴) الف، ج

۱۳۴۴. کدام شکل رابطه حمل‌ونقل و جغرافیا را به درستی بیان می‌کند؟

۱۳۴۵. کدام گزینه بیانگر عواملی است که سبب شده حمل‌ونقل ماهیتی جغرافیایی پیدا کند؟

(الف) داشتن وسایل و شبکه‌های پیشرفته حمل‌ونقل از عوامل قدرت ملی یک کشور است.

(ب) با جابه‌جایی در پهنه مکان و فضای جغرافیایی سروکار دارد.

(ج) فعالیت‌های اقتصادی تولید و توزیع و تجارت به شدت به شبکه حمل‌ونقل وابسته‌اند.

(د) هدف حمل‌ونقل ارتباط دادن مکان‌ها و نواحی به یکدیگر است.

(۱) الف، ب (۲) ب، ج (۳) ج، د (۴) ب، د

۱۳۴۶. چه تعداد از عبارت‌های زیر در رابطه با جغرافیای حمل‌ونقل درست است؟

(الف) به سامان دادن و نظم بخشیدن به فضاهای جغرافیایی و مسیرهای ارتباطی حمل‌ونقل می‌پردازد.

(ب) شاخه‌ای از دانش جغرافیاست که جابه‌جایی انسان، بار و اطلاعات را در سطح زمین مطالعه می‌کند.

(ج) به بررسی الگوهای پراکندگی و شیوه‌های حمل‌ونقل و تأثیرات آن‌ها بر محیط به منظور برنامه‌ریزی و مدیریت مطلوب منطقه‌ای می‌پردازد.

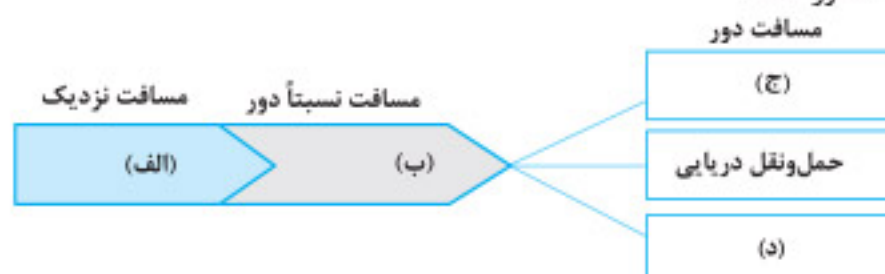
(د) به نقش فعالیت‌های حمل‌ونقل در مسائل و مشکلات زیست‌محیطی همه جوامع می‌پردازد.

(۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۱۳۴۷. جغرافیای حمل و نقل، شاخه‌ای از جغرافیای اقتصادی محسوب می‌شود؛ زیرا.....

- (۱) حمل و نقل با جابه‌جایی انسان، بار و اطلاعات در سطح زمین سروکار دارد.
- (۲) حمل و نقل در فعالیت‌های اقتصادی و مکان‌گزینی واحدهای تولیدی، خدماتی و تجاری نقش مهمی دارد.
- (۳) شرکت در فعالیت‌های اجتماعی، هنری و امور تفریحی و گذراندن اوقات فراغت به حمل و نقل مناسب نیاز دارد.
- (۴) داشتن وسایل و شبکه‌های پیشرفته حمل و نقل از عوامل قدرت ملی یک کشور است.

۱۳۴۸. به ترتیب کدام گزینه به درستی شکل را تکمیل می‌کند؟

- (۱) لوله‌ای - ریلی - آبی - جاده‌ای
- (۲) جاده‌ای - ریلی - لوله‌ای - آبی
- (۳) ریلی - جاده‌ای - آبی - ریلی
- (۴) جاده‌ای - ریلی - آبی - لوله‌ای

۱۳۴۹. ظرفیت کامیون و تریلی از حمل و نقل ریلی است و برای رفتن به مکان‌های دورافتاده یا مناطق روستایی اغلب از حمل و نقل استفاده می‌شود.

- (۱) کمتر - جاده‌ای
- (۲) بیشتر - ریلی
- (۳) کمتر - ریلی
- (۴) بیشتر - جاده‌ای

۱۳۵۰. کدام یک از موارد زیر جزء ویژگی‌های حمل و نقل جاده‌ای است؟

- (الف) دارا بودن بیشترین انعطاف در شیوه‌های حمل و نقل
- (ج) استفاده در مسافت‌های متوسط و نسبتاً طولانی
- (۱) الف، ب
- (۲) ج، الف، د
- (۳) ه، ب
- (۴) ج، د، ب

۱۳۵۱. هر کدام از ویژگی‌های عنوان شده، به ترتیب مربوط به کدام شیوه حمل و نقل است؟

- احداث پایانه‌ها (ترمینال‌ها) با هزینه کمتر

- آلاینده‌گی کمتر برای محیط زیست

- گسترده‌تر بودن پوشش آن در جهان

- (۱) آبی - ریلی - جاده‌ای
- (۲) جاده‌ای - ریلی - آبی
- (۳) هوایی - ریلی - جاده‌ای
- (۴) جاده‌ای - هوایی - ریلی

۱۳۵۲. کدام یک از موارد زیر درباره اهمیت خط لوله در ایران درست است؟

- (۱) شبکه گازرسانی در کشور مبتنی بر استفاده از خط لوله است.
- (۳) ایران بیش از ۱۴۰۰۰ کیلومتر خط لوله نفت و گاز دارد.
- (۲) ایران به لحاظ شبکه گازرسانی جزء کشورهای آ.ا.س. است.
- (۴) در ایران نفت خام پالایشگاه در صنایع استفاده می‌شود.

۱۳۵۳. در کدام شیوه حمل و نقل از ایستگاه‌های پمپاژ استفاده می‌شود و از نیمه دوم قرن بیستم با چه هدفی ساختن آزادراه‌ها و بزرگراه‌ها متداول شد؟

- (۱) ریلی - حل مشکل ترافیکی، کاهش مصرف سوخت
- (۲) لوله‌ای - برخورد کمتر با گره‌ها، کاهش آلودگی محیط زیست
- (۳) ریلی - افزایش سرعت خودرو، کاهش آلودگی محیط زیست
- (۴) لوله‌ای - حل مشکل ترافیکی، افزایش سرعت خودروها

۱۳۵۴. عبارت «شبکه‌های حمل و نقل هم از محیط جغرافیایی تأثیر می‌پذیرد و هم بر فضای جغرافیایی تأثیر می‌گذارد»، مصداق کدام گزینه است و آلاینده‌گی کدام نوع حمل و نقل برای محیط زیست کمتر است؟

- (۱) فعالیت‌های اقتصادی تولید، توزیع و تجارت به شدت به شبکه‌های حمل و نقل وابسته است. - هوایی
- (۲) روند تأثیرگذاری و تأثیرپذیری به صورت جریانی پیوسته در مکان ادامه دارد و سبب تغییر شکل مکان‌ها می‌شود. - ریلی
- (۳) فعالیت‌های اقتصادی تولید، توزیع و تجارت به شدت به شبکه‌های حمل و نقل وابسته است. - آبی
- (۴) روند تأثیرگذاری و تأثیرپذیری به صورت جریانی پیوسته در مکان ادامه دارد و سبب تغییر شکل مکان‌ها می‌شود. - جاده‌ای

۱۳۵۵. کدام شیوه حمل و نقل، نقش بیشتری در تغییر فضای جغرافیایی دارد و در سال ۱۳۹۴ مجموع طول راه‌های ایران نسبت به قبل تقریباً چند برابر شده است؟

- (۱) جاده‌ای - ۴
- (۲) هوایی - ۳
- (۳) جاده‌ای - ۲
- (۴) هوایی - ۵

۱۳۵۶. در کدام گزینه به ترتیب به مزایا و معایب حمل و نقل جاده‌ای اشاره شده است؟

- (۱) میزان مصرف سوخت پایین است. - تعداد کمتری مسافر جابه‌جا می‌کند.
- (۲) آلاینده‌گی محیط زیست کمتر است. - میزان مصرف سوخت بالاست.
- (۳) از نظر توقف در نقاط مختلف انعطاف بیشتری دارد. - آلاینده‌گی محیط زیست بیشتر است.
- (۴) آلاینده‌گی محیط زیست کمتر است. - تعداد بیشتری مسافر جابه‌جا می‌کند.

۱۳۵۷. در کدام شیوه حمل و نقل هزینه احداث پایانه به ترتیب کم و متوسط است؟

- (۱) جاده‌ای - ریلی
- (۲) ریلی - آبی
- (۳) آبی - ریلی
- (۴) ریلی - جاده‌ای

۱۳۵۸. اگر مصرف سوخت در حمل و نقل جاده‌ای ۲۸۰ لیتر باشد، در حمل و نقل ریلی چقدر خواهد بود و از کدام شیوه حمل و نقل برای انتقال کالاهای سبک و کم حجم استفاده می‌شود؟

- (۱) ۴۰ - هوایی
- (۲) ۳۰ - ریلی
- (۳) ۲۰ - آبی
- (۴) ۱۰ - جاده‌ای

۱۳۵۹. کدام یک از تحولات زیر از دهه ۱۹۷۰م. ظرفیت جابه‌جایی کالا در شیوه حمل‌ونقلی دریایی را سرعت بخشید؟
 (۱) احداث اسکله‌های متعدد و برقی کردن برخی از کشتی‌ها
 (۲) استفاده از سوخت فسیلی و به‌کارگیری کشتی‌های بزرگ
 (۳) ساخت کشتی‌های رو-رو و نیز کشتی‌های کانتینری
 (۴) ساخت کشتی‌های مسافربری کروز و کشتی‌های تجاری

۱۳۶۰. هر کدام از عبارات‌های زیر به‌ترتیب مربوط به کدام نوع حمل‌ونقل است؟

- (الف) میزان مصرف سوخت و آلاینده‌گی در این شیوه حمل‌ونقل بسیار زیاد است.
 (ب) هزینه احداث آن به‌ویژه در نواحی دارای موانع و پستی و بلندی زیاد است.

- (۱) جاده‌ای - ریلی (۲) آبی - ریلی (۳) ریلی - جاده‌ای (۴) جاده‌ای - آبی

۱۳۶۱. احداث و خرید و تولید تجهیزات مربوط به کدام شیوه حمل‌ونقل به سرمایه‌گذاری هنگفت نیاز دارد و کدام یک از شیوه‌های حمل‌ونقل از شیوه‌های متداول در همه قاره‌های جهان است؟

- (۱) ریلی - هوایی (۲) هوایی - ریلی (۳) ریلی - آبی (۴) هوایی - جاده‌ای

۱۳۶۲. حمل کالا با روش مقرون‌به‌صرفه‌ترین و ارزان‌ترین روش برای جابه‌جایی کالاها به‌ویژه کالاهای حجیم و بزرگ در مسافت‌های طولانی است و ساخت راه‌آهن در مناطق پرهزینه‌تر است.

- (۱) دریایی - دشت (۲) جاده‌ای - جلگه (۳) دریایی - کوهستان (۴) جاده‌ای - بیابان

۱۳۶۳. میزان مصرف سوخت در کدام شیوه حمل‌ونقل بسیار زیاد است و در این شیوه هزینه احداث پایانه‌ها چگونه است؟

- (۱) ریلی - زیاد (۲) ریلی - کم (۳) جاده‌ای - کم (۴) جاده‌ای - زیاد

۱۳۶۴. کدام مسیر تنها خط برقی ایران محسوب می‌شود؟

- (۱) تهران - تبریز (۲) جلفا - تبریز (۳) مشهد - جلفا (۴) تهران - مشهد

۱۳۶۵. قطارها، بارها را به‌صورت حمل می‌کنند و حداکثر سرعت قطارها در ایران کیلومتر در ساعت است.

- (۱) کانتینری - ۱۶۰ (۲) فله‌ای - ۱۸۰ (۳) کانتینری - ۲۰۰ (۴) فله‌ای - ۲۲۰

۱۳۶۶. اگر کامیونی ۳۰۰ کیلوگرم بار را حمل کند، یک قطار توانایی حمل حداقل چند کیلوگرم بار را خواهد داشت و روند تحول قطار به‌ترتیب و است.

- (۱) ۱۵۰۰۰ - بخاری - دیزلی - انرژی خورشیدی
 (۲) ۳۰۰۰ - دیزلی - بخاری - الکتریکی
 (۳) ۱۵۰۰۰ - دیزلی - بخاری - انرژی خورشیدی
 (۴) ۳۰۰۰ - بخاری - دیزلی - الکتریکی

۱۳۶۷. از مزایای حمل‌ونقل ریلی می‌توان به اشاره کرد و راحتی مسافران در قطار بسیار بیشتر از است.

- (۱) احداث پایانه‌ها در این شیوه کم‌هزینه‌تر است. - کشتی
 (۲) احداث پایانه‌ها در این شیوه کم‌هزینه‌تر است. - خودرو
 (۳) مصرف سوخت در آن کمتر از حمل‌ونقل جاده‌ای است. - خودرو
 (۴) مصرف سوخت در آن کمتر از حمل‌ونقل جاده‌ای است. - کشتی

۱۳۶۸. لوکوموتیو از نظر سازگاری با محیط زیست بهترین نوع است و همه شیوه‌های حمل‌ونقل نیاز به احداث مسیر دارد؛ به‌جز

- (۱) تجاری - اجتماعی (۲) دیزلی - اقتصادی (۳) الکتریکی - دریایی (۴) دیزل دو زمانه - زیست‌محیطی

۱۳۶۹. با ورود به عصر، جاده‌های خاکی به جاده‌های آسفالتی تبدیل شد و سفر به بیشتر کشورهای کدام قاره از طریق خط راه‌آهن و قطار امکان‌پذیر است؟

- (۱) اکتشافات جغرافیایی - آفریقا (۲) خودروها - آسیا (۳) اکتشافات جغرافیایی - آمریکا (۴) خودروها - اروپا

۱۳۷۰. کدام شیوه حمل‌ونقل نسبت به سایر شیوه‌ها مصرف سوخت بالاتری دارد و در نیمه دوم قرن بیستم، کدام کشورها طرح‌هایی را برای تولید قطارهای پرسرعت طراحی و آزمایش کردند؟

- (۱) ریلی - کانادا، آلمان، استرالیا و برزیل
 (۲) هوایی - فرانسه، اسپانیا، آلمان و ژاپن
 (۳) ریلی - آرژانتین، فرانسه، ژاپن و ایتالیا
 (۴) هوایی - ایالات متحده آمریکا، روسیه، چین و هند

۱۳۷۱. قطار پرسرعت الکتریکی به حرکت درآمده در کدام مسیر، از اولین قطارهای پرسرعت جهان است؟

- (۱) بوستون تا واشنگتن (۲) توکیو تا اُزاکا (۳) پکن تا کونچو (۴) واشنگتن تا نیویورک

۱۳۷۲. امروزه کدام کشورهای اروپایی از تولیدکنندگان عمده قطارهای تندرو هستند؟

- (۱) انگلیس - اسپانیا (۲) فرانسه - آلمان (۳) ایتالیا - انگلیس (۴) آلمان - ایتالیا

۱۳۷۳. حمل‌ونقل نسبت به سایر شیوه‌های حمل‌ونقل آلاینده‌گی بیشتری دارد و در قاره آسیا کدام کشورها از جمله تولیدکنندگان عمده قطارهای تندرو هستند؟

- (۱) جاده‌ای - روسیه، چین، هند و ژاپن
 (۲) هوایی - ژاپن، کره جنوبی، چین و تایوان
 (۳) جاده‌ای - هند، چین، کره شمالی و روسیه
 (۴) هوایی - روسیه، کره شمالی، ژاپن و چین

۱۳۷۴. بیشترین میزان خطوط سریع‌السير و طولانی‌ترین خط قطار تندروی جهان متعلق به کدام کشور است و در ایالات متحده آمریکا چند درصد شبکه ریلی به حمل‌ونقل بار اختصاص دارد؟

- (۱) چین - ۴۰٪ (۲) ژاپن - ۶۰٪ (۳) چین - ۸۰٪ (۴) ژاپن - ۵۰٪

۱۳۷۵. کدام گزینه بیانگر عبارات درست در رابطه با حمل‌ونقل ریلی در کشور ایران است؟

- (الف) در ایران در دو خط قطارهای تندرو وجود دارد.
 (ب) ایران فقط یک مسیر ارتباطی ریلی با خارج از کشور دارد.
 (ج) برقی کردن راه‌آهن تهران - مشهد (به طول ۱۰۰۰ کیلومتر) یکی از مهم‌ترین پروژه‌های در دست اجرای شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران است.
 (د) سرعتی کردن راه‌آهن تهران - قم - اصفهان یکی از پروژه‌های در دست اجرای شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران است.

- (۱) الف، ب (۲) ب، ج (۳) ج، د (۴) الف، د

۱۳۷۶. یک کشتی نفت کش (VLCC، ظرفیت ۲ میلیون بشکه) می‌تواند حدود چند برابر یک کامیون بار حمل کند و کدام گزینه بیانگر یکی از معایب حمل‌ونقل آبی است؟

- (۱) - هزینهٔ احداث بنادر و اسکله‌ها بسیار زیاد است.
- (۲) - سرعت کشتی نسبت به سایر وسایل حمل‌ونقل کمتر است.
- (۳) - هزینهٔ خرید کشتی و هزینهٔ سوخت آن بسیار زیاد است.
- (۴) - گران‌ترین روش حمل‌ونقل برای کالاهای حجیم و بزرگ در مسافت‌های طولانی است.

۱۳۷۷. در میان عبارت‌های زیر چند عبارت درست دربارهٔ کشتی‌های کانتینربر وجود دارد؟
(الف) تولید و گسترش آن مربوط به دههٔ ۱۹۶۰ است.

(ب) در کشتی‌های کانتینربر، کانتینرها از نظر اندازه، استاندارد مشخص دارند.

(ج) تولید این کشتی‌ها هزینهٔ تخلیه و بارگیری را کاهش می‌دهد.

(د) یکی از کاربردهای مهم آن حمل خودروهای صادراتی از کشورهای سازنده به سایر کشورهاست.

(ه) تولید و گسترش کشتی‌های کانتینربر، سرعت جابه‌جایی و تخلیهٔ کالاها را کاهش می‌دهد.

- (۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۱۳۷۸. از کشتی‌های فله‌بر برای جابه‌جایی چه کالاهایی استفاده می‌شود؟

(۱) حمل خودروهای صادراتی و مواد پتروشیمی

(۲) نفت و گاز و مواد معدنی

(۳) ماشین‌آلات و مواد فلزی

(۴) تجهیزات پزشکی، گل و دارو

۱۳۷۹. صحیح یا غلط بودن عبارت‌های زیر دربارهٔ کشتی کروز در کدام گزینه آمده است؟

(الف) کشتی‌های تفریحی گردشگری هستند.

(ب) مسافران را مدت زیادی روی آب گردش می‌دهند.

(ج) سفر با آن معمولاً پرهزینه است.

- (۱) ص - غ - ص (۲) ص - ص - غ (۳) غ - غ - ص (۴) غ - ص - غ

۱۳۸۰. کدام وسیلهٔ حمل‌ونقل امروزه ۹۰ درصد تجارت جهانی (بر اساس وزن) را انجام می‌دهد و در دههٔ ۱۹۷۰ ظرفیت جابه‌جایی کالا از طریق حمل‌ونقل دریایی را سرعت بخشید.

(۱) آبی - پیش‌بینی دقیق هواشناسی از مقابله با طوفان‌های دریایی

(۲) هوایی - انتقال خطوط لولهٔ انتقال نفت از بستر دریا

(۳) آبی - تولید و گسترش کشتی‌های کانتینربر و Ro - Ro

(۴) ریلی - احداث تونل مانس بین فرانسه و انگلیس

۱۳۸۱. کدام گزینه در رابطه با کشتی‌های کروز درست نیست؟

(۱) سفر با این کشتی‌ها معمولاً پرهزینه است.

(۲) کشتی‌های تفریحی و گردشگری هستند.

(۳) مسافران را از مکانی به مکان دیگر در فواصل دور می‌برند.

(۴) مسافران را مدت محدودی روی آب گردش می‌دهند.

۱۳۸۲. کدام شیوهٔ حمل‌ونقل به‌طور کلی امنیت بسیار زیادی دارد و تولید و گسترش کدام نوع از کشتی‌ها در حمل‌ونقل دریایی ظرفیت جابه‌جایی کالا را در این شیوه سرعت بخشید؟

(۱) هوایی - فله‌بر

(۲) ریلی - Ro - Ro

(۳) هوایی - کانتینربر

(۴) ریلی - کروز

۱۳۸۳. در کدام نوع کشتی‌ها، قرار گرفتن کالاها در محفظه‌های خاص و وجود برچسب‌هایی با مشخصات کالا در روی آن‌ها مدیریت و انبارداری محموله‌ها را آسان‌تر می‌کند؟

(۱) کانتینربر

(۲) کروز

(۳) فله‌بر

(۴) Ro - Ro

۱۳۸۴. یکی از کاربردهای مهم کشتی‌های Ro - Ro حمل کدام یک از موارد زیر است؟

(۱) مواد پتروشیمی

(۲) مواد معدنی

(۳) غلات

(۴) خودروهای صادراتی

۱۳۸۵. پرتددترین بنادر مسافری ایران به ترتیب کدام‌اند؟

(۱) امیرآباد - شهید حقانی - خرمشهر - بندر امام خمینی

(۲) قشم - شهید حقانی - چارک - خرمشهر

(۳) بندر انزلی - شهید رجایی - بندر امام خمینی - بندر خرمشهر

(۴) آستارا - بندر انزلی - چابهار - قشم

۱۳۸۶. بیشترین و کمترین میزان تخلیه و بارگیری کالا به ترتیب در کدام یک از بنادر ایران صورت می‌گیرد؟

(۱) شهید رجایی - جاسک

(۲) خرمشهر - امام خمینی

(۳) شهید رجایی - امام خمینی

(۴) خرمشهر - بوشهر

۱۳۸۷. دسترسی آبراهه‌ها در مواقع خاص، به کدام یک از موارد اهمیت حمل‌ونقل در زندگی جوامع اشاره دارد؟

(۱) اقتصادی

(۲) اجتماعی

(۳) سیاسی

(۴) زیست‌محیطی

۱۳۸۸. به ترتیب کدام شیوهٔ حمل‌ونقل برای دسترسی به روستای محمدآباد و کدام شیوهٔ حمل‌ونقل برای جابه‌جایی بار و مسافر در مسافت‌های دور بدون احداث مسیر کاربرد دارد؟

(۱) ریلی - هوایی

(۲) هوایی - آبی

(۳) جاده‌ای - آبی

(۴) جاده‌ای - هوایی

۱۳۸۹. به ترتیب شیوهٔ حمل‌ونقل مناسب برای مسافت‌های نسبتاً دور و شیوه‌ای که از نظر دسترسی به نقاط مختلف منعطف است، کدام است؟

(۱) جاده‌ای - ریلی

(۲) ریلی - جاده‌ای

(۳) هوایی - دریایی

(۴) دریایی - هوایی

۱۴۰۶. کدام مورد از جمله معایب حمل و نقل از طریق لوله است و کشور طولانی ترین خط لوله نفت و گاز را در بین اعضای اوپک دارد.
- (۱) آسیب رساندن به محیط زیست - عراق
(۲) نیاز به سرمایه گذاری فراوان برای احداث و تعمیر لوله ها - عربستان
(۳) نیاز به سرمایه گذاری فراوان برای احداث و تعمیر لوله ها - عربستان
(۴) مقرون به صرفه نبودن انتقال مایعات از این طریق - عمان

(پلاس ۱۴۰۴)

۱۴۰۷. کدام عبارت درباره حمل و نقل صحیح است؟

- (۱) انتقال مواد از طریق لوله بیشتر به محیط زیست آسیب می رساند.
(۲) حمل و نقل از طریق لوله و حمل و نقل ریلی به جابه جایی مسافر اختصاص دارد.
(۳) ظرفیت کامیون و تریلی از حمل و نقل ریلی بیشتر است.
(۴) جابه جایی بین محل کار و سکونت، به نقش اجتماعی حمل و نقل مربوط است.

(پلاس ۱۴۰۴)

۱۴۰۸. رابطه حمل و نقل و جغرافیا چگونه است و تبدیل جاده های خاکی به جاده های آسفالت در عصر خودرو نتیجه کدام است؟

- (۱) تنها حمل و نقل بر جغرافیا مؤثر است. - تأثیر حمل و نقل بر جغرافیا
(۲) دارای تأثیر متقابل هستند. - تأثیر حمل و نقل بر جغرافیا
(۳) تنها حمل و نقل بر جغرافیا مؤثر است. - تأثیر جغرافیا به حمل و نقل
(۴) دارای تأثیر متقابل هستند. - تأثیر جغرافیا به حمل و نقل

(خارج ۱۴۰۲)

۱۴۰۹. کدام گزینه با توجه به موارد زیر، دلیل مناسبی برای عبارت زیر ارائه می کند؟

«در شرایط فعلی، قطار پرسرعت در کشور ما موجود نیست.»

- (الف) در کشور ما در حال حاضر سرعت قطارها بین کلان شهرها حداکثر ۱۶۰ کیلومتر در ساعت است.
(ب) در کشور ما در حال حاضر سرعت قطارها بین کلان شهرها بیشتر از ۱۶۰ کیلومتر در ساعت است.
(ج) معمولاً به قطارهایی که حداکثر ۲۰۰ کیلومتر در ساعت سرعت داشته باشند، قطار پرسرعت گفته می شود.
(د) معمولاً به قطارهایی که بیش از ۲۰۰ کیلومتر در ساعت سرعت داشته باشند، قطار پرسرعت گفته می شود.

- (۱) الف، ج (۲) ج، د (۳) ب، د (۴) الف، د

(سراسری ۱۴۰۲)

۱۴۱۰. با توجه به عنوان کشتی های مطرح شده، کدام مورد به موضوع درستی اشاره دارد؟

(الف) کشتی های کروز (ب) کشتی های فله بر (ج) کشتی های رو - رو

- (۱) کشتی های مورد «ج» از نظر اندازه استاندارد هستند و سرعت حمل و ظرفیت حمل کالاها را به ترتیب افزایش و کاهش داده اند.
(۲) کشتی های مورد «ب» همانند حمل و نقل لوله ای در انتقال کالاهایی مانند نفت، گاز، مواد پتروشیمی و غلات استفاده می شود.
(۳) کشتی های مورد «الف» از جمله کشتی های مسافربری هستند که با وجود سرعت زیاد، از مبدأ و مقصد مشترکی برخوردارند.
(۴) کشتی های مورد «ب» همانند مورد «ج» و برخلاف مورد «الف» از مهم ترین کشتی های غیرمسافربری و حمل کالا به شمار می روند.

۱۴۱۱. به ترتیب در عبارت زیر از کدام یک از انواع حمل و نقل بهره برده شده است؟

«تصمیم گرفته می شود که کالا به وسیله کامیون به محل کانتینرها برده شود و پس از قرارگیری در کانتینرها با قطار به سمت بندر حمل می شود، پس با کشتی به بندر مقصد حمل می گردد و از آنجا به کشتی ها و شناورهای کوچک منتقل و توزیع می شود.»

- (۱) جاده ای - ریلی - دریایی (۲) جاده ای - لوله ای - دریایی (۳) زمینی - جاده ای - دریایی (۴) زمینی - لوله ای - لوله ای

(اردیبهشت ۱۴۰۳)

۱۴۱۲. کدام مورد برای تکمیل عبارت زیر، مناسب است؟

«حمل و نقل هوایی و دریایی

- (۱) به ترتیب برای حمل کالاهای فاسدشدنی و الکترونیکی نامناسب هستند و به طور مشترک در مسافت های کوتاه، مقرون به صرفه می باشند.
(۲) به ترتیب برای حمل کالاهای فله ای یا حجیم و فاسدشدنی نامناسب هستند و به طور مشترک در مسافت های دور، مقرون به صرفه می باشند.
(۳) به طور مشترک در احداث مسیر، نیازمند سرمایه گذاری زیادی هستند و به ترتیب دارای صرفه جویی در هزینه و زمان حمل کالا هستند.
(۴) به طور مشترک برای مسافت های دور، مناسب هستند و به ترتیب شرایط مناسبی در زمان رسیدن کالا به مقصد و هزینه حمل کالا دارند.

درس چهارم: مدیریت حمل و نقل

۱۴۱۳. چه تعداد از موارد زیر در مدیریت و برنامه ریزی حمل و نقل در نظر گرفته می شود و مقطع زمانی برنامه ریزی در حمل و نقل پایدار و است.

(الف) ویژگی های طبیعی (ب) ایمنی (ج) سرعت و زمان انتقال

(د) میزان تولید وسایل نقلیه (ه) نوع و حجم محموله

- (۱) سه - گذشته - حال (۲) چهار - حال - آینده (۳) سه - حال - آینده (۴) چهار - گذشته - حال

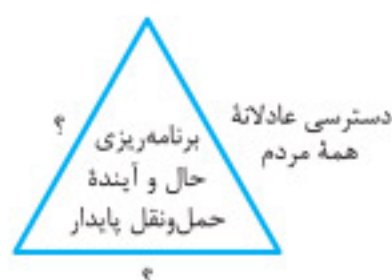
۱۴۱۴. کدام گزینه شکل مقابل را درباره ارکان برنامه ریزی حال و آینده حمل و نقل پایدار به درستی تکمیل می کند؟

(۱) ایمنی انسان - سلامت محیط زیست

(۲) کاهش سرعت و زمان انتقال - تقاضای متعادل

(۳) توجه به توان و ظرفیت محیط - آسیب کمتر به محیط جغرافیایی

(۴) وسیله نقلیه مناسب - موقعیت طبیعی مناسب

آزمون جامع پایه دهم

۱۶۴۰. کدام گزینه بیانگر دیدگاه جامع و همه‌جانبه جغرافی دانان به موضوعات است؟

- (۱) توسعه گردشگری در دشت کویر ایران
(۲) احداث مزارع پلانتیشن در نواحی استوایی
(۳) کاشت درختان کنار در بیابان‌های استان کرمان
(۴) گسترش سکونتگاه‌های روستایی در مناطق کوهستانی

۱۶۴۱. کدام گزینه، عبارت زیر را به درستی کامل می‌کند؟

«فرضیه‌سازی یکی از مراحل حساس پژوهش در جغرافیا است؛ زیرا فرضیه _____»

- (۱) به حذف اطلاعات غیرضروری کمک می‌کند.
(۲) به فعالیت‌هایی که قرار است انجام شود، جهت می‌دهد.
(۳) پاسخ پیشنهادی و حدس اندیشمندانه محقق به سؤال تحقیق است.
(۴) به میزان دانش، تجربیات و سوابق پژوهشی در دسترس محقق بستگی دارد.

۱۶۴۲. کدام عبارت‌ها به دلایل اهمیت خلیج فارس اشاره دارند؟

- (الف) دروازه خروجی نفت خام و گاز منطقه خاورمیانه است.
(ب) در مرکز ناحیه جغرافیایی و سیاسی جهان اسلام قرار دارد.
(ج) کانون توجه صادرکنندگان کالاهای صنعتی و غیرصنعتی است.
(د) حدود ۶۶ درصد ذخایر نفت و گاز طبیعی را در خود جای داده است.
(۱) الف، ب (۲) الف، ب، ج (۳) ب، ج (۴) ب، ج، د

۱۶۴۳. در ارتباط با «منطقه مکران»، کدام موارد درست‌اند؟

- (الف) در جنوب سیستان و بلوچستان و اطراف چاله جازموریان در هرمزگان واقع شده است.
(ب) در آن، رشته کوه‌های بشاگرد و اطراف آن با ارتفاع نسبتاً کم و فرسوده وجود دارد.
(ج) ناهمواری‌های مریخی یا کوه‌های مینیاتوری در این منطقه مشاهده می‌شوند.
(د) در آن، فرسایش، دره‌ها، چاله‌ها و گودال‌های کم عمق ایجاد کرده است.

(۴) ب، ج، د

(۱) الف، ب (۲) الف، ج (۳) ب، ج (۴) ب، ج، د

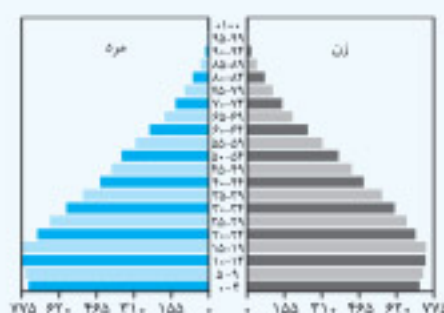
۱۶۴۴. با توجه به تصویر داده‌شده، کدام گزینه به نام توده هوای «الف» و تأثیر توده هوای «ب» بر آب‌وهوای ایران اشاره دارد؟

- (۱) توده هوای سودانی - بارش باران‌های سیلابی
(۲) توده هوای سودانی - افزایش دما و خشکی هوا
(۳) توده هوای مرطوب غربی - ریزش باران‌های موسمی
(۴) توده هوای مرطوب غربی - کاهش دما و رطوبت هوا

۱۶۴۵. مهم‌ترین دلایل کاهش آب دریاچه ارومیه کدام‌اند؟

- (الف) تغییر اقلیم و هجوم ریزگردها
(ب) افزایش شوری آب و افت تراز دریاچه
(ج) تخلیه مواد شیمیایی، معدنی و رادیواکتیو
(د) فقدان یک برنامه آمایش و مدیریت یکپارچه

(۴) ب، د، ه

(۱) الف، ب (۲) د، ه (۳) الف، ج، د (۴) الف، ج، ه

۱۶۴۶. با توجه به هرم سنی کشور اکوادور، موارد کدام گزینه درباره جمعیت این کشور صادق‌اند؟

- (الف) جوانی جمعیت (ب) امید به زندگی پایین
(د) رشد کم جمعیت (ه) تعداد زیاد موالید
(۱) ب، ج، د (۲) الف، ج، د (۳) ج، د، ه (۴) الف، ج، ه

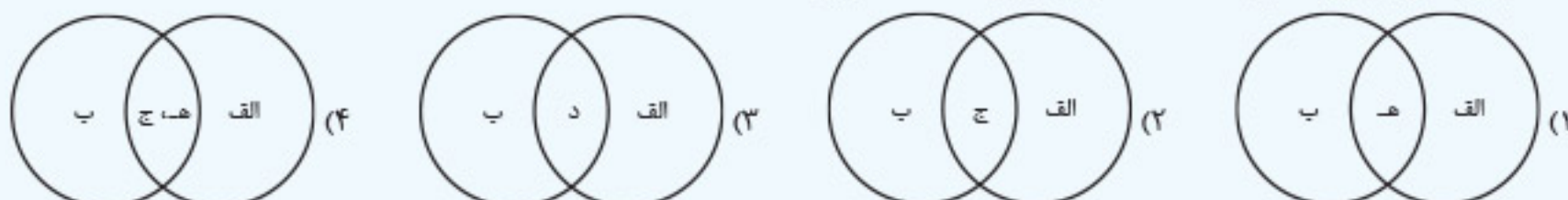
۱۶۴۷. کدام گزینه، عبارت زیر را به درستی کامل می‌کند؟

«در دوره ساسانیان، _____»

- (۱) ایران به چهار ایالت و دوازده ولایت تقسیم شد.
(۲) بزرگ‌ترین تقسیمات کشوری، استان و کوچک‌ترین آن، قصبه (آبادی) بود.
(۳) کشور به سی شهری (شهر) تقسیم و برای هر یک از آن‌ها یک شهربان تعیین شد.
(۴) عناصر اصلی تقسیمات کشوری عبارت بودند از: سرزمین، خوره، تسوگ یا تسوج و رستاک.

۱۶۴۸. در ارتباط با انواع تقسیمات کشوری ایران در عهد باستان (پیش از اسلام)، کدام تصویر به درستی ترسیم شده است؟

- (الف) هخامنشیان (ب) اشکانیان (ج) کشور به ۷۲ قسمت تقسیم شد.
(د) کشور به سی شهری تقسیم شد. (ه) کشور به چهار قسمت تقسیم شد.

۱۶۴۹. به ترتیب هبارت‌های کدام گزینه، بیانگر نقش‌های هر یک از شهرهای زیر است؟

الف) تهران	ب) مشهد	ج) اصفهان	د) اراک
۱) سیاسی - زیارتگاهی - صنعتی - صنعتی	۲) صنعتی - تفریحی - سیاسی - صنعتی	۳) سیاسی - زیارتگاهی - صنعتی - سیاسی	۴) صنعتی - تفریحی - تفریحی - صنعتی

۱۶۵۰. کدام گزینه درباره «گردشگری» به‌عنوان یکی از خدمات مورد توجه کشورها در عصر حاضر، درست است؟

- ۱) گردشگری در زمره مشاغل پردرآمد، پاک و کم‌هزینه جای دارد که می‌تواند برای کشور میزبان رونق اقتصادی ایجاد کند.
- ۲) عدم تعادل در پراکندگی جاذبه‌های گردشگری نشان می‌دهد که به توان‌های محیطی به طور کامل توجه نشده است.
- ۳) استفاده گسترده از اینترنت و خدمات الکترونیکی، امکان گردشگری سریع را در سطحی وسیع تسهیل نموده است.
- ۴) امروزه، زیربنای توسعه اقتصادی کشورها براساس زیرساخت‌های حمل‌ونقل و گردشگری مناسب شکل می‌گیرد.

۱۶۵۱. کدام مورد، هبارت زیر را به درستی تکمیل می‌کند؟

«اختلاف شدید درجه حرارت روزانه و سالانه در نواحی مختلف ایران، سبب: زیرا

- ۱) تحت تأثیر قرار گرفتن معماری و حمل‌ونقل شده است. - ایران دارای موقعیت مطلق مناسب است.
- ۲) ایجاد تنوع فراوان در تولیدات باغی شده است. - ایران دارای موقعیت نسبی مناسب است.
- ۳) تحت تأثیر قرار گرفتن معماری و حمل‌ونقل شده است. - ایران دارای موقعیت نسبی مناسب است.
- ۴) ایجاد تنوع فراوان در تولیدات باغی شده است. - ایران دارای موقعیت مطلق مناسب است.

۲ آزمون جامع پایه دهم

۱۶۵۲. کدام هبارت توصیف دقیقی از مفهوم مستتر در تصویر داده‌شده، به دست می‌دهد؟

- ۱) در هر مکان، پدیده‌های مختلفی هستند که بر یکدیگر تأثیر گذاشته و به نوبه خود از یکدیگر تأثیر می‌پذیرند.
- ۲) انسان برای رفع نیازهای خود به تغییر محیط دست می‌زند و در نتیجه، محیط طبیعی به محیط جغرافیایی تبدیل می‌شود.
- ۳) پدیده به یک واقعیت یا رویداد جغرافیایی محسوس و مشهود گفته می‌شود که می‌تواند عوارض طبیعی یا انسان‌ساخت باشد.
- ۴) شناخت توان‌ها و ظرفیت‌های محیطی بدون دانش جغرافیا ممکن نیست؛ بنابراین، جغرافیا علمی برای زندگی بهتر است.

۱۶۵۳. در ارتباط با «مراحل پژوهش در جغرافیا»، کدام هبارت، گزاره زیر را به درستی کامل می‌کند؟

«پس از جمع‌آوری، استخراج و طبقه‌بندی اطلاعات، پژوهشگر

- ۱) حذف اطلاعات غیرضروری و حفظ اطلاعات مرتبط با پژوهش را آغاز می‌کند.
- ۲) پیشنهادها و خبرهای اولیه را در چارچوب مسئله پژوهش خود ارائه می‌دهد.
- ۳) ضمن ارائه دلایل علمی و منطقی به تأیید یا رد فرضیه‌های خود می‌پردازد.
- ۴) پیشینه مسئله و نتایج پژوهش‌های دیگران را مورد مطالعه قرار می‌دهد.

۱۶۵۴. موارد کدام گزینه در زمره دلایل اهمیت خلیج فارس جای ندارند؟

- ۱) دارا بودن ۲۸ درصد ذخایر گاز طبیعی جهان - قرار داشتن در مرکز و قلب ناحیه جغرافیایی و سیاسی جهان اسلام
- ۲) دروازه خروجی نفت منطقه خاورمیانه بودن - مجاورت با آب‌های آزاد و داشتن سواحل با قابلیت‌های دفاعی و نظامی
- ۳) داشتن ارزش و نقش ارتباطی بین قاره‌های آسیا، اروپا و آفریقا - دارا بودن حدود ۶۶ درصد ذخایر نفت جهان
- ۴) بازار بزرگ مصرف بودن در نتیجه درآمدهای نفتی - فعالیت به‌عنوان حلقه‌ای از زنجیره حمل‌ونقل کالا و نفت

۱۶۵۵. کدام گزینه بیانگر علت اصلی وقوع پدیده ذکرشده در هبارت زیر است؟

«طی سال‌های اخیر، وقوع سیلاب‌های متعددی در استان‌های لرستان و ایلام مشاهده شده است.»

- ۱) احداث سدهای متعدد بر روی رودهای حوضه زاگرس به منظور تأمین آب مورد نیاز شهرها و روستاها
- ۲) احداث جاده، از بین بردن جنگل و استفاده نامناسب از اراضی کشاورزی در نواحی شهری و روستایی
- ۳) گسترش شهرهای متعدد در کناره رودها و برهم خوردن تعادل جریان رودها بر اثر دست‌کاری‌های انسانی
- ۴) وقوع توفان‌های گردوغبار طی سی سال گذشته و تغییر مسیر جریان آب رودها در نتیجه مجراسازی

۱۶۵۶. به ترتیب دشت ارژن در فارس و دشت لوت حاصل کدام جریان و فرسایش هستند؟

۱) انحلال مواد آهکی - فرسایش بادی	۲) فرسایش بادی - انحلال مواد آهکی
۳) انباشت مواد حاصل از فرسایش - فرسایش آبی	۴) فرسایش آبی - انباشت مواد حاصل از فرسایش

۱۶۵۷. به ترتیب کدام اثرات آب‌وهوایی متعلق به توده‌های هوایی مرطوب موسمی، گرم و خشک و سودانی است؟

- ۱) بارندگی در طول سال - سردی و خشکی هوا در زمستان - تابستان‌های گرم و زمستان‌های سرد
- ۲) سردی و خشکی هوا در زمستان - بارندگی در طول سال - تابستان‌های گرم و زمستان‌های سرد
- ۳) باران‌های سیلابی - افزایش شدید دما - بارندگی
- ۴) افزایش شدید دما - باران‌های سیلابی - بارندگی

۵۲۷. ۳ بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ مسلمانان بیشتر در شمال هند ساکن هستند. **۲** هندوها در سرتاسر هند ساکن هستند. **۴** مسیحیان در شرق و جنوب هند ساکن اند.

۵۲۸. ۲ بانوی ما، کلیسای مسیحیان در جنوب هند است.

آکشاردام، بزرگ‌ترین معبد هندوها در شمال هند است.

۵۲۹. ۳ در کشور سوئیس چهار زبان رسمی وجود دارد که عبارت‌اند از: آلمانی، فرانسوی، ایتالیایی و رمانش.

۵۳۰. ۱ از آنجا که زبان آلمانی در بخش عمده‌ای از کشور سوئیس رایج است، بنابراین بهتر است برای مهاجرت به زبان آلمانی تسلط داشته باشیم. در کشور سوئیس، تعهد سخنگویان به زبان رمانش، از بقیه کمتر است.

۵۳۱. ۴ با توجه به نقشه نواحی صنعتی مهم در اروپا، همسایه‌های سوئیس کشورهای ایتالیا، فرانسه، آلمان و اتریش هستند.

۵۳۲. ۱ نواحی صنعتی اروپا بیشتر در غرب آن استقرار یافته است.

۵۳۳. ۳ ناحیه صنعتی رور در آلمان و ناحیه صنعتی بوهمیا در جمهوری چک قرار گرفته و بخش شرق اروپا مراکز صنعتی کمتری دارد.

۵۳۴. ۲ بیشترین پراکندگی زبانی در کشور سوئیس مربوط به زبان آلمانی و کمترین پراکندگی ادیان در هند مربوط به دین بودایی است. به ترتیب نواحی صنعتی «بوهمیا» و «رور» از نواحی صنعتی کشورهای چک و آلمان هستند.

۵۳۵. ۲ بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ ناحیه صنعتی بیلانو در نزدیکی مرز اسپانیا و فرانسه واقع شده است. **۳** ناحیه صنعتی بارسلونا در شرق اسپانیا و در ساحل دریای مدیترانه قرار دارد. **۴** ناحیه لیون تقریباً در ناحیه مرکزی فرانسه است و ناحیه صنعتی شمال فرانسه، ناحیه پاریس است.

۵۳۶. ۱ ناحیه صنعتی (ج) مربوط به یک ناحیه انسانی و ناحیه‌بندی با معیار انسانی (الف) است و از این نظر پراکندگی قومی در افغانستان مثال درستی برای این تناسب است. دقت کنید که در گزینه «۳» نیز پراکندگی زبانی در آلمان هم مربوط به یک ناحیه‌بندی با معیار انسانی است که ارتباطی با معیارهای طبیعی (ب) ندارد.

پایه یازدهم درس دوم

۵۳۷. ۲ نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند.

۵۳۸. ۴ بررسی عبارت‌های نادرست: ب مرز نواحی منطبق بر مرزهای سیاسی نیست. **د** نواحی از نظر اقتصادی بر هم تأثیر گذاشته و از هم تأثیر می‌پذیرند.

۵۳۹. ۴ عبارت، نشان‌دهنده این امر است که نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند.

۵۴۰. ۲ نواحی بر روی یکدیگر تأثیر می‌گذارند. امروزه به‌ویژه در زمینه اقتصادی، همه نواحی و حتی دورافتاده‌ترین آن‌ها تحت تأثیر سایر نواحی هستند.

۵۴۱. ۳ تصویر بیانگر ایجاد نواحی توسط انسان است. بازارهای شنلور در بانکوک، پایتخت تایلند، یک ناحیه تجاری و گردشگری به وجود آورده است.

۵۴۲. ۴ در چهل سال گذشته، با ایجاد کارخانه‌های بزرگ و کوچک در امتداد محورهای ارتباطی شهر تهران، نواحی صنعتی پیرامون این شهر شکل گرفته است. به وجود آمدن این نواحی صنعتی، تهران را به مهم‌ترین قطب صنایع مصرفی کشور تبدیل کرده است.

۵۴۳. ۱ محدودیت‌ها و موانع محیطی موجب می‌شود انسان‌ها برای کنترل محیط و شرایط خاص آن چاره‌اندیشی کنند و ابزارهایی ابداع کنند. محدودیت و موانع محیطی بیشتر در ناحیه گرم و خشک یا خیلی سرد وجود دارد. کشیدن راه‌آهن در نواحی کوهستانی و مرتفع پرهزینه‌تر و در جلگه‌ها و دشت‌ها کم‌هزینه‌تر است.

۵۴۴. ۴ تصویر مربوط به ایجاد کارخانه‌های بزرگ و کوچک است که در امتداد محورهای ارتباطی شهر تهران شکل گرفته و یک ناحیه صنعتی را ایجاد کرده است و نشان می‌دهد انسان‌ها نواحی را به وجود می‌آورند.

۵۴۵. ۱ هر دو تصویر مربوط به این مقوله است که انسان‌ها نواحی را به وجود می‌آورند.

۵۴۶. ۱ تصویر مربوط به احداث تونل و پل برای عبور قطار در ناحیه‌ای کوهستانی و برف‌گیر است. این تصاویر مصداق بارزی از این امر است که نواحی به فعالیت‌های انسان‌ها شکل می‌دهند.

۵۴۷. ۴ نواحی فقط تحت تأثیر روابط معمول انسان‌ها و محیط طبیعی نیستند، بلکه حکومت‌ها و تصمیم‌گیری‌های سیاسی نیز به شدت بر نواحی تأثیر می‌گذارند.

۵۴۸. ۱ عبارت، مربوط به اثرگذاری شکل دهی نواحی به فعالیت‌های انسان است. هر ناحیه شرایط خاصی را به انسان‌ها ارائه می‌دهد و انسان‌ها در چارچوب آن شرایط دست به کار می‌شوند، به عبارت دیگر آن‌ها خود را با محیط سازگار می‌کنند.

۵۴۹. ۱ برای ساختن جزایر مصنوعی در امارات متحده عربی، مقدار زیادی سنگ و خاک از بستر خلیج فارس بالا کشیده می‌شود. این خاک‌برداری و گل‌آلود شدن وسیع آب، به بوم‌سازگان دریایی و آب‌سنگ‌های مرجانی آسیب رسانده است.

۵۵۰. ۴ هر ناحیه کره زمین با دیگر نواحی مبادلات اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی دارد. نواحی بر روی یکدیگر تأثیر می‌گذارند. امروزه همه نواحی و حتی دورافتاده‌ترین آن‌ها به‌ویژه از نظر اقتصادی، تحت تأثیر یکدیگرند.

۵۵۱. ۴ دقت کنید هدف سؤال اشاره به ساخت یک ناحیه جدید دارد و نه تطبیق دادن زندگی با یک ناحیه مشخص. سایر گزینه‌ها به مفهوم «نواحی به فعالیت‌های انسان‌ها شکل می‌دهند» می‌پردازند.

۵۵۲. ۳ هر دو مورد «الف» و «ب» مربوط به تأثیرگذاری نواحی بر فعالیت‌های انسان است.

۵۵۳. ۳ عبارت «د» مربوط به تأثیر تصمیمات سیاسی بر نواحی است. دقت کنید که سایر موارد همگی به تأثیرگذاری یک ناحیه بر ناحیه دیگر اشاره دارد.

۵۵۴. ۱ تثبیت ماسه‌های روان برای حفظ نواحی از گسترش بیابان است. تصمیم حکومت‌ها سبب تخریب، تغییر و حفظ ناحیه می‌شود. کوچ اجباری جزء تصمیمات سیاسی است، ولی تعیین مرز بین نواحی جزء تصمیمات سیاسی نیست.

۵۵۵. ۳ دولت میانمار، مسلمانان را شهروند این کشور نمی‌داند و به همین دلیل ساخت مسجد را ممنوع کرده است و ناحیه مسلمان‌نشین میانمار تحت تأثیر تصمیم‌گیری‌های سیاسی حکومت‌ها تخریب شده است.

۵۵۶. ۱ هر دو عبارت مربوط به رابطه و کنش متقابل نواحی با یکدیگر است. امروزه همه نواحی به‌ویژه از نظر اقتصادی تحت تأثیر یکدیگرند.

۵۵۷. ۳ امروزه اغلب سکونتگاه‌ها چند نقش دارند و این نقش‌ها را با هم ایفا می‌کنند. ممکن است نقش سکونتگاه‌ها در طول زمان تغییر کند یا تکامل و توسعه یابد. انسان‌ها نواحی را به وجود می‌آورند یا نواحی طبیعی را تغییر می‌دهند.

۵۵۸. ۳ اگر از کانون یک ناحیه جغرافیایی به طرف مرزهای آن حرکت کنیم، می‌بینیم که به تدریج از عوامل همگونی آن ناحیه کاسته می‌شود تا سرانجام این عوامل ناپدید شوند.

۵۵۹. ۲ در نواحی طبیعی مثل نواحی خاک یا زیست‌بوم‌ها، تعیین مرز آسان‌تر از نواحی انسانی است.

۵۶۰. ۲ جنگل‌های مانگرو، خاک چرنوزیوم و رشته‌کوه زاگرس جزء نواحی طبیعی هستند؛ در نتیجه تعیین مرز این نواحی آسان‌تر است.

۵۶۱. ۱ با توجه به تصویر ابتدای صفحه ۱۶ کتاب درسی، باران در جنگل‌های بارانی استوایی، در تمام سال می‌بارد.

۵۶۲. ۲ مرزهای سیاسی و اداری، بر مبنای انتخاب انسان‌ها تعیین شده‌اند.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ معمولاً مرز نواحی جغرافیایی و سیاسی با هم منطبق نیستند. **۳** نواحی زبانی و قومی محدود به مرز کشور نیست و ممکن است در چند کشور گسترده شود. **۴** بیابان لوت در سه استان خراسان جنوبی، کرمان و سیستان و بلوچستان گسترده شده است.

۵۶۳. ۱ موضوع تصویر، کانون و مرز ناحیه است. A و B هر یک، ناحیه مجزایی هستند که عناصر همگونی در مرکزشان بیشتر و در مرزهایشان کمتر است.

۵۶۴. ۱ در این سؤال فقط باید حواستان به این نکته باشد که هرچه از کانون یک ناحیه به سمت مرزهای آن حرکت کنیم، از تعداد عناصر و همگونی آن ناحیه کاسته می‌شود.

۵۸۳. ۴ به‌طور کلی، امروزه همه نواحی طبیعی یا انسانی جهان تحت مدیریت نهادهای سیاسی یا اداری قرار دارند: بنابراین «الف» نواحی سیاسی و «ب» نواحی طبیعی را نشان می‌دهد.

۵۸۴. ۲ مرزهای سیاسی و اداری بر مبنای انتخاب و تصمیم‌گیری انسان‌ها تعیین می‌شوند.

۵۸۵. ۲ نواحی طبیعی در سراسر کره زمین گسترده شده‌اند. این نواحی، ویژگی‌های طبیعی دارند و بستر زندگی و فعالیت انسان‌ها محسوب می‌شوند. جوامع انسانی برای ادامه حیات به نواحی طبیعی وابسته هستند. شهرها، استان‌ها و کشورها جزء نواحی سیاسی محسوب می‌شوند.

۵۸۶. ۳ بیشترین عوامل همگونی و وحدت در کانون ناحیه وجود دارد، اما به این معنا نیست که این عوامل فقط در کانون ناحیه دیده می‌شوند.

۵۸۷. ۲ تصویر سؤال استفاده از صفحات خورشیدی را نشان می‌دهد که در مدیریت شهری کاربرد دارد. این تصویر با عبارت «نواحی به فعالیت‌های انسان‌ها شکل می‌دهند» قرابت بیشتری دارد.

۵۸۸. ۴ محدوده طبیعی گل‌فشان‌ها یک ناحیه طبیعی است که در قلمروی اداری دو استان واقع شده است: به عبارت دیگر می‌توان گفت گاهی یک ناحیه طبیعی در بیشتر از یک استان قرار می‌گیرد. از سوی دیگر در نظر داشته باشید که مرزهای سیاسی و اداری، قراردادی و براساس تصمیم‌گیری انسان‌هاست.

۵۸۹. ۴ محدوده ناهمواری‌های مریخی یک ناحیه طبیعی است که در قلمروی اداری دو استان واقع شده است: به عبارت دیگر می‌توان گفت گاهی یک ناحیه طبیعی در بیشتر از یک استان قرار دارد.

نکته: در این سؤال باید کاملاً حواستان به آن باشد، دام‌گزینۀ «۳» است و آن این است که یک ناحیه طبیعی می‌تواند در بیشتر از یک استان قرار بگیرد ولی چند استان نمی‌توانند با هم یک ویژگی طبیعی مشترک داشته باشند یا درون یک ناحیه طبیعی قرار بگیرند.

۵۹۰. ۱ تعیین مرز نواحی در یک ناحیه طبیعی (مانند زیست بوم ساوان) آسان‌تر از تعیین نواحی انسانی (سایر گزینه‌ها) است.

۵۹۱. ۳ تعیین مرز نواحی انسانی دشوارتر از نواحی طبیعی است و مرزهای سیاسی و اداری معمولاً بر مرزهای نواحی طبیعی و انسانی منطبق نیستند: بنابراین تعیین مرز در نواحی مربوط به «ب» که براساس پدیده انسانی (مذهب) صورت گرفته است، دشوارتر از «الف» است که بر مبنای پدیده طبیعی انجام شده است.

نکته: از آنجایی که مرزهای سیاسی و اداری بر مبنای انتخاب و تصمیم‌گیری انسان‌ها تعیین می‌شوند، مرزهای سیاسی و اداری معمولاً بر مرزهای نواحی طبیعی و انسانی منطبق نیستند.

۵۹۲. ۳ نواحی طبیعی، بستری برای نواحی انسانی محسوب می‌شوند و نواحی سیاسی بر نواحی انسانی و طبیعی مدیریت می‌کنند.

پایه یازدهم درس سوم

۵۹۳. ۳ برای پی بردن به آب‌وهوای یک ناحیه، داده‌های آماری مربوط به دما، بارش، رطوبت و... طی سال‌های طولانی جمع‌آوری و میانگین آن محاسبه می‌شود.

۵۹۴. ۱ اولان باتور سردترین پایتخت جهان است که به دلیل استفاده از سوخت زغال سنگ در نیروگاه‌ها و خانه‌ها از آلوده‌ترین شهرهای جهان محسوب می‌شود.

۵۹۵. ۲ هوا تا حدود ۳۰۰۰ کیلومتری اطراف سیاره زمین را فرا گرفته است و بیشترین گاز موجود در اتمسفر نیتروژن (۷۸ درصد) است.

۵۹۶. ۱ بیشترین تغییرات آب‌وهوایی در لایه زیرین هواکره یعنی وِردسپهر (تروپوسفر) به وجود می‌آید. وجود هواکره یکی از ویژگی‌های مهم سیاره زمین است.

۵۹۷. ۳ از ترکیب اتمسفر، لیتوسفر و هیدروسفر، زیست کره یا بیوسفر به وجود می‌آید.

۵۹۸. ۲ بررسی عبارت‌های نادرست: ب هواکره یکی از ویژگی‌های مهم سیاره زمین است و همه سیارات هواکره ندارند. ه بیشترین تغییرات آب‌وهوایی در تروپوسفر به وجود می‌آید.

۵۶۵. ۲ بررسی عبارت‌های نادرست: الف سطح زمین بر مبنای معیارهای طبیعی و انسانی ناحیه‌بندی می‌شود. د نواحی طبیعی همواره زندگی انسان را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

۵۶۶. ۱ در کانون یک ناحیه صنعتی، تجمع زیاد کارخانه‌ها مشاهده می‌شود. هرچه از این کانون دور و به مرزهای ناحیه مجاور نزدیک‌تر شویم، از تمرکز و تعداد کارگاه‌ها و کارخانه‌ها کاسته می‌شود: تا اینکه سرانجام در ناحیه مجاور، دیگر اثری از آن‌ها نمی‌بینیم.

۵۶۷. ۲ هر ناحیه جغرافیایی، کانون یا مرکزی دارد که بیشترین عوامل وحدت و همگونی در آن وجود دارد. مرز نواحی قابل تغییر است.

۵۶۸. ۱ دولت امارات متحده عربی با ساختن جزیره‌های مصنوعی در آب‌های خلیج فارس، نواحی جدیدی در منطقه ایجاد کرده است. صاحب‌نظران معتقدند که ساختن این جزایر پیامدهای بسیار نامطلوبی برای محیط زیست خلیج فارس دارد.

۵۶۹. ۲ معمولاً هرچه از کانون یک ناحیه جغرافیایی دور می‌شویم و به طرف مرزهای آن حرکت می‌کنیم، به تدریج از عوامل همگونی آن ناحیه کاسته می‌شود و سرانجام این عوامل ناپدید می‌شوند. مراتع مداری از علفزارهای کوتاه تشکیل شده است.

۵۷۰. ۱ بررسی عبارت‌های نادرست: الف هر ناحیه جغرافیایی دارای کانون یا مرکزی است که بیشترین عوامل وحدت و همگونی در آن وجود دارند. د ساوان یک ناحیه انتقالی بین جنگل‌های بارانی استوایی و صحرای بزرگ آفریقا است. عبارت صورت سؤال مربوط به رابطه واکنش متقابل بین نواحی است.

۵۷۱. ۳ ساوان یک ناحیه انتقالی بین جنگل‌های بارانی استوایی و صحرای بزرگ آفریقا است.

۵۷۳. ۳ بخش هاشورزده، ناحیه‌ای انتقالی را در امتداد دو ناحیه زبانی انگلیسی و اسپانیایی در مجاورت مرز ایالات متحده آمریکا و مکزیک نشان می‌دهد.

۵۷۴. ۲ در یک ناحیه باید وحدت و همگونی نسبی وجود داشته باشد و با نواحی مجاور متفاوت باشد و این در قاره آسیا و آفریقا وجود ندارد.

۵۷۵. ۴ بیشترین وسعت ناحیه ساوان در قاره آفریقا است و پوشش گیاهی مراتع مداری علفزارهای کوتاه‌قد است.

۵۷۶. ۱ هرچه به سمت بیابان صحرا (Sahara) پیش می‌رویم، بارندگی کمتر و علف‌های ساوان کوتاه‌تر و تنک‌تر شده و کم‌کم به مراتع مداری که از علفزارهای کوتاه‌قد تشکیل شده است، تبدیل می‌شوند. این مراتع در حاشیه صحرا به علت خشکی هوا، به استپ‌های بیابانی تبدیل می‌شوند.

۵۷۷. ۲ مرزهای سیاسی و اداری معمولاً بر مرزهای نواحی طبیعی و انسانی منطبق نیستند.

۵۷۸. ۲ حکومت‌ها و تصمیم‌گیری‌های سیاسی به شدت بر نواحی تأثیر می‌گذارند: برای مثال برنامه‌ریزی در یک دولت برای ایجاد ناحیه گردشگری و پارک‌های ملی.

۵۷۹. ۳ ساوان یک ناحیه انتقالی بین جنگل‌های بارانی استوایی و صحرای بزرگ آفریقا است. هرچه به سمت بیابان صحرا پیش می‌رویم، بارندگی کمتر و علف‌های ساوان کوتاه‌تر و تنک‌تر می‌شوند و کم‌کم به مراتع مداری تبدیل می‌شوند که از علفزارهای کوتاه‌قد تشکیل شده است. این مراتع به علت خشکی هوا به استپ‌های بیابانی تبدیل می‌شوند.

۵۸۰. ۱ اگر از حوالی مدار رأس‌السرطان (حدود مدار ۳۰ درجه) که از صحرای آفریقا می‌گذرد، به سوی مدار صفر درجه (استوا) برویم، به ترتیب پوشش گیاهی استپ، مراتع مداری و ساوان را مشاهده می‌کنیم.

۵۸۱. ۳ بررسی عبارت‌ها: الف در ساوان متراکم، دو ماه بدون باران و در ساوان پراکنده، تابستان بارانی و زمستان خشک است. ب مرزهای سیاسی و اداری بر مبنای انتخاب و تصمیم‌گیری انسان‌ها تعیین می‌شوند. ج نواحی طبیعی بستر زندگی و فعالیت‌های انسان محسوب می‌شوند.

۵۸۲. ۴ بررسی عبارت‌ها: الف کشورهای افغانستان و پاکستان توسط مرز بین‌المللی از هم جدا شده‌اند. ب قوم پشتون (ناحیه انسانی) در هر دو کشور گسترده شده است.

۱۳۲۲. ۲ از جمله اقدامات انجام گرفته برای حل مشکلات اقتصادی روستاها، استفاده از فناوری‌های مربوط به انقلاب سبز است که همه کشاورزان توانایی مالی تهیه آن‌ها را ندارند (به دلیل گرانی فناوری‌های مربوط به انقلاب سبز).
۱۳۲۳. ۴ توجه به عدالت در توسعه: بین مناطق کشور از نظر دسترسی به منابع و امکانات، تعادل برقرار می‌گردد و از توسعه نامساوی و تمرکز ثروت و سرمایه در برخی مناطق و فقر و محرومیت در مناطق دیگر جلوگیری می‌شود.

پایه دوازدهم درس سوم

۱۳۲۴. ۲ بررسی عبارت‌های نادرست: الف در شهرهای ساحلی صرفاً دسترسی به دریا منجر به تجارت بین‌المللی نمی‌شود. **د** کوتاه‌تر بودن مسیرهای ارتباطی به کمتر شدن هزینه‌های حمل‌ونقل منجر می‌شود و به دسترسی مطلوب‌تر ارتباطی ندارد. (این سؤال از سؤال‌های بحث‌برانگیز کنکور ۹۹ بود، زیرا مورد ب هم نادرست است: هزینه‌های حمل‌ونقل ریلی و تولید و خرید واگن زیاد است و فقط هزینه‌های حمل‌ونقل مترو متوسط ارزیابی می‌شود).

۱۳۲۵. ۱ بررسی سایر گزینه‌ها: ۲ طی جنگ‌های جهانی دوم (۱۹۴۵-۱۹۳۹ م) اولین هواپیمای جت در آلمان ساخته شد و بعدها هواپیمای بویینگ تولید شدند. (یعنی بعد از قرن ۲۰) **۳** در عصر اکتشافات جغرافیایی، پیشرفت در دریانوردی و ساختن کشتی‌های پیشرفته رخ داد. **۴** در دوره هخامنشیان، یعنی قبل از عصر اکتشافات جغرافیایی، جاده ابریشم احداث شد.
۱۳۲۶. ۲ جاده‌های سنگ‌فرشی گسترده و طولانی که همه نقاط را به مرکز و پایتخت وصل می‌کردند، در امپراتوری روم به وجود آمدند. جاده ابریشم شرق آسیا را از طریق ایران به غرب اروپا پیوند می‌داد.

۱۳۲۷. ۴ جاده‌های سنگ‌فرشی گسترده و طولانی در امپراتوری روم همه نقاط را به مرکز و پایتخت متصل می‌کردند.

۱۳۲۸. ۳ **۱** پیشرفت در دریانوردی **۲** ساختن کشتی‌های پیشرفته موجب شد که سرزمین‌های نو کشف شوند و تحولات بسیاری در این نواحی جهان پدید آید.

۱۳۲۹. ۳ بررسی عبارت‌های نادرست: ب تا پیش از انقلاب صنعتی (۱۸۷۰-۱۸۰۰ م)، وسایل حمل‌ونقل زمینی به‌کندی و با صرف زمان زیاد، مسافت‌های طولانی را طی می‌کردند و فقط میزان کمی بار را می‌توانستند حمل کنند. **د** در خشکی‌ها، نیروی انسان و چهارپایان عامل حرکت مسافر و بار و در دریاها نیروی باد محرک کشتی‌ها بود.

۱۳۳۰. ۳ اختراع موتور بخار تحول بزرگی در حمل‌ونقل آبی و ریلی به وجود آورد.
۱۳۳۱. ۲ با کشف و استخراج نفت و استفاده از آن به جای زغال‌سنگ، سرعت و کارایی وسایل حمل‌ونقل بیشتر شد.

۱۳۳۲. ۴ در اوایل قرن نوزدهم، نخستین لوکوموتیوهای مجهز به موتور بخار در انگلستان ساخته شدند. قطارها در بین شهرها به حرکت درآمدند و این کشور را به زرادگاه قطار تبدیل کردند. در اوایل قرن بیستم، اختراع و تولید اتوبوس خودرو، چهره‌های شهری و خارج از شهرها را تغییر داد. خیابان‌های اصلی و فرعی و تقاطع‌ها در شهرها و شبکه‌های جاده‌ای وسیع بین شهرها و روستاها ساخته شدند و به دنبال آن، مکان‌ها و مراکز خدمات راهداری مانند پمپ‌بنزین‌ها و تعمیرگاه‌های اتومبیل به وجود آمدند.
۱۳۳۳. ۲ حمل‌ونقل ریلی موجب حرکت آسان‌تر بار و حمل بارهای سنگین به نقاط نسبتاً دور شد. در اوایل قرن بیستم، اختراع و تولید اتوبوس خودرو، چهره فضاهای شهری و خارج از شهرها را تغییر داد.

۱۳۳۴. ۱ نخستین لوکوموتیوهای مجهز به موتور بخار در اوایل قرن نوزدهم در انگلستان ساخته شدند و در قرن بیستم.

۱۳۳۵. ۱ طی جنگ جهانی دوم (۱۹۴۵-۱۹۳۹ م) اولین هواپیمای جت در آلمان ساخته شد و بعدها با تولید هواپیمای بویینگ، حمل‌ونقل هوایی در سراسر جهان گسترش یافت.

۱۳۳۶. ۲ در نیم قرن اخیر سه عامل موجب گسترش و تحول در صنعت حمل‌ونقل شده است: **۱** افزایش جمعیت و تقاضا برای حمل‌ونقل **۲** گسترش تجارت و اقتصاد جهانی **۳** پیشرفت‌های علمی و فناوری در تولید وسایل حمل‌ونقل

۱۳۳۷. ۱ امروزه کشتی‌های غول‌پیکر کانتینری و نفت‌کش‌ها، هواپیماهای مسافربری پهن‌پیکر و **قطارهای تندرو**، جابه‌جایی انسان‌ها و انواع کالا را بین مکان‌های مختلف به طور چشمگیری افزایش داده‌اند.

۱۳۳۸. ۳ حمل‌ونقل با جابه‌جایی در پهنه مکان و فضای جغرافیایی سروکار دارد و با مفاهیمی چون مکان، موقعیت مکانی، مسافت، مبدأ و مقصد سروکار دارد. جغرافیای حمل‌ونقل، شاخه‌ای از جغرافیای اقتصادی محسوب می‌شود.

۱۳۳۹. ۲ اهمیت اقتصادی: امروزه هیچ ناحیه‌ای خودکفا نیست و همه نواحی، چه در داخل کشورها و چه در سطح بین‌المللی، برای رفع نیازهای اقتصادی‌شان به یکدیگر وابسته‌اند. ماهیت حمل‌ونقل اساساً جغرافیایی است.

۱۳۴۰. ۱ در کشتی‌های باربری کانتینری به دلیل قرار گرفتن کالاها در محفظه‌های خاص و وجود برچسب‌هایی با مشخصات کالاها در روی کانتینرها، مدیریت و انبارداری محموله‌ها تسهیل گردید.

۱۳۴۱. ۲ صاحب‌نظران، حمل‌ونقل را کلید توسعه اقتصادی و رکن زیربنایی اقتصاد کشورها می‌دانند. مردم برای شرکت در فعالیت‌های اجتماعی، هنری و فرهنگی و امور تفریحی و گذراندن اوقات فراغت به حمل‌ونقل مناسب نیاز دارند.

۱۳۴۲. ۲ گردشگری به عنوان یک فعالیت اقتصادی مهم در کشورها، به زیرساخت‌های حمل‌ونقل نیاز دارد. داشتن وسایل و شبکه‌های پیشرفته حمل‌ونقل از عوامل قدرت ملی یک کشور محسوب می‌شود. **ب** مربوط به اهمیت سیاسی و دفاعی حمل‌ونقل است.

۱۳۴۳. ۳ بررسی عبارت نادرست: ب دسترسی کشور ایران به تنگه هرمز در آب‌های خلیج فارس اهمیت سیاسی و دفاعی حمل‌ونقل را بیان می‌کند.

۱۳۴۴. ۴ شبکه‌های حمل‌ونقل هم از محیط جغرافیایی تأثیر می‌پذیرند و هم بر فضای جغرافیایی تأثیر می‌گذارند و آن را تغییر می‌دهند.

بنابراین در شکل «۴» چون ارتباط دوطرفه است، رابطه متقابل را نشان می‌دهد.
۱۳۴۵. ۴ حمل‌ونقل با جابه‌جایی در پهنه مکان و فضای جغرافیایی سروکار دارد و هدف آن ارتباط دادن این مکان‌ها و نواحی به یکدیگر است: بدین ترتیب ماهیت حمل‌ونقل اساساً جغرافیایی است.

۱۳۴۶. ۳ بررسی عبارت نادرست: الف مربوط به آمایش سرزمین است.

۱۳۴۷. ۲ از آنجا که حمل‌ونقل در فعالیت‌های اقتصادی و مکان‌گزینی واحدهای تولیدی، خدماتی و تجاری نقش مهمی دارد، جغرافیای حمل‌ونقل، شاخه‌ای از جغرافیای اقتصادی محسوب می‌شود.

۱۳۴۸. ۴ جاده‌ای (الف) / ریلی (ب) / آبی (ج) / لوله‌ای (د)
۱۳۴۹. ۱ هر قطار می‌تواند باری به اندازه ده کامیون حمل کند.

برای رفتن به مکان‌های دورافتاده یا مناطق روستایی اغلب از شیوه حمل‌ونقل جاده‌ای استفاده می‌شود.

۱۳۵۰. ۱ موارد «الف» و «ب» مربوط به ویژگی‌های حمل‌ونقل جاده‌ای و موارد «ج»، «د» و «ه» مربوط به ویژگی‌های حمل‌ونقل ریلی است.

۱۳۵۱. ۲ احداث پایانه‌ها (ترمینال‌ها) در حمل‌ونقل جاده‌ای کم‌هزینه‌تر است. مصرف سوخت در حمل‌ونقل ریلی $\frac{1}{7}$ حمل‌ونقل جاده‌ای است و آلاینده‌ی آن برای محیط زیست نیز بسیار کمتر است. حمل‌ونقل دریایی پوشش گسترده‌ای در جهان دارد.

۱۳۵۲. ۱ بررسی سایر گزینه‌ها: ۲ ایران طولانی‌ترین خطوط لوله نفت و گاز را در کشورهای عضو اوپک دارد. **۳** ایران بیش از ۱۴,۰۰۰ کیلومتر خط لوله نفت و حدود ۳۶,۰۰۰ کیلومتر خط لوله اصلی گاز دارد. **۴** گزینه‌ای بی‌ربط است.

۱۳۵۳. ۴ بر سر راه لوله‌ها در حمل‌ونقل لوله‌ای ایستگاه‌های پمپاژ وجود دارد. در نیمه دوم قرن بیستم، ساختن آزادراه‌ها و بزرگراه‌ها برای حل مشکل ترافیکی و همچنین افزایش سرعت خودروها متداول شد.

۱۳۵۴. ۲ در جغرافیای دهم اشاره شد که عناصر روی هم اثر می‌گذارند و تأثیر می‌گیرند و این عامل سبب تغییر شکل مکان می‌شود.

آلاینده‌ی حمل‌ونقل ریلی برای محیط زیست بسیار کمتر است.

۱۳۷۱. ۲ قطار پرسرعت الکتریکی که در سال ۱۹۶۴ بین توکیو و ازاکا در ژاپن به حرکت درآمد، از اولین قطارهای پرسرعت جهان است.

۱۳۷۲. ۲ امروزه کشورهای اروپایی به‌ویژه فرانسه، آلمان و کشورهای آسیای جنوب شرقی مثل ژاپن، کره جنوبی، چین و تایوان از تولیدکنندگان عمده قطارهای تندرو هستند.

۱۳۷۳. ۲ مصرف سوخت هواپیما (و به تبع آن میزان آلایندگی) نسبت به سایر وسایل حمل‌ونقل بسیار بیشتر است. در قاره آسیا، ژاپن، کره جنوبی، چین و تایوان تولیدکنندگان عمده قطارهای تندرو هستند.

۱۳۷۴. ۳ بیشترین میزان خطوط سریع‌السیار و طولانی‌ترین خط قطار تندروی جهان، متعلق به کشور چین است. در ایالات متحده آمریکا ۸۰٪ شبکه حمل‌ونقل ریلی، به حمل بار اختصاص دارد.

۱۳۷۵. ۳ **بررسی عبارت‌های نادرست:** الف) در حال حاضر در کشور، قطار پرسرعت موجود نیست. ب) ایران چندین مسیر ارتباط ریلی با خارج از کشور دارد.

۱۳۷۶. ۲ یک کشتی نفت‌کش (VLCC با ظرفیت ۲ میلیون بشکه) می‌تواند حدود ۹۰۰۰ برابر یک کامیون بار حمل کند.

یکی از معایب حمل‌ونقل آبی این است که سرعت کشتی نسبت به سایر وسایل حمل‌ونقل کمتر است و همچنین هزینه‌ی احداث بندر و اسکله‌ها و تجهیزات بندر و همچنین ساخت یا خرید کشتی‌ها بسیار زیاد است.

۱۳۷۷. ۲ **بررسی عبارت‌های نادرست:** الف) از دهه ۱۹۷۰ میلادی دو تحول مهم در حمل‌ونقل دریایی، ظرفیت جابه‌جایی کالا را در این شیوه سرعت بخشید. ج) تولید کشتی‌های RO-RO هزینه تخلیه و بارگیری کالا را کاهش می‌دهد. هـ) سرعت جابه‌جایی و تخلیه کالاها را کاهش می‌دهد. این عبارت مربوط به کشتی‌های RO-RO است.

۱۳۷۸. ۲ از کشتی‌های فلجبر برای جابه‌جایی کالاهایی مانند نفت، گاز، مواد معدنی، مواد پتروشیمی و غلات استفاده می‌شود.

۱۳۷۹. ۱ **ویژگی‌های کشتی‌های کروز:** ۱) کشتی تفریحی و گردشگری هستند. ۲) مسافران را مدت محدودی روی آب گردش می‌دهند و دوباره به مبدأ باز می‌گردانند. ۳) سفر با آن‌ها معمولاً پرهزینه است. ۴) برخی کشتی‌های کروز مانند هتل‌های چندطبقه‌اند و رستوران، سینما، تئاتر، استخر، زمین بازی و... دارند. **۱۳۸۰. ۳** کشتی‌ها (حمل‌ونقل آبی) امروزه ۹۰٪ تجارت جهانی را (براساس وزن) انجام می‌دهند. در دهه ۱۹۷۰، تولید و گسترش کشتی‌های کانتینرر RO-RO در حمل‌ونقل دریایی، ظرفیت جابه‌جایی کالا را در این شیوه سرعت بخشید. **۱۳۸۱. ۳** کشتی کروز مسافران را مدت محدودی روی آب گردش می‌دهد و دوباره به مبدأ باز می‌گرداند.

۱۳۸۲. ۳ به طور کلی، حمل‌ونقل هوایی امنیت بسیار زیادی دارد و سوانح آن نسبت به تعداد پروازها بسیار اندک است. تولید و گسترش کشتی‌های RO-RO و کانتینرر در حمل‌ونقل دریایی، ظرفیت جابه‌جایی کالا را در این شیوه سرعت بخشید.

۱۳۸۳. ۱ در کشتی‌های کانتینرر، قرار گرفتن کالاها در محفظه‌های خاص و وجود برچسب‌هایی با مشخصات کالا در روی کانتینرها مدیریت و انبارداری محموله‌ها را آسان‌تر می‌کند.

۱۳۸۴. ۴ یکی از کاربردهای مهم کشتی‌های RO-RO، حمل خودروهای صادراتی از کشورهای سازنده به سایر کشورهاست.

۱۳۸۵. ۲ پرتددترین بندر مسافربری به ترتیب بندر قشم، شهید حقانی (بندر عباس)، چارک و خرمشهر است.

۱۳۸۶. ۱ به ترتیب بیشترین میزان تخلیه و بارگیری کالا در بندر شهید رجایی و کمترین آن در بندر جاسک است.

۱۳۸۷. ۳ در بُعد سیاسی، دسترسی به کانال‌ها، بندرها، تنگه‌ها و آبراهه‌ها و نظایر آن، از عوامل قدرت سیاسی کشورهاست.

۱۳۸۸. ۴ روستای محمد آباد جزء مسافت‌های نزدیک است، برای مسیرهای نزدیک از شیوه حمل‌ونقل جاده‌ای استفاده می‌شود. برای جابه‌جایی هوایی بار و مسافر در مسافت‌های طولانی از حمل‌ونقل هوایی استفاده می‌شود.

۱۳۵۵. ۱ با ورود به عصر خودروها، جاده‌های خاکی به جاده‌های آسفالت‌تبدیل شدند و فضای جغرافیایی را تغییر دادند. این به این معناست که بیشترین تغییر را در فضای جغرافیایی دادند. تا پیش از انقلاب اسلامی، مجموع طول راه‌های ایران کمتر از ۵۰ هزار کیلومتر بود. در سال ۱۳۹۴ ایران دارای بیش از ۲۰۰ هزار کیلومتر راه بود؛ یعنی تقریباً ۴ برابر.

۱۳۵۶. ۳ مزایای حمل‌ونقل جاده‌ای: ۱) از نظر دسترسی به نقاط مختلف در مسیر راه و توقف در ایستگاه‌های متعدد انعطاف بیشتری نسبت به سایر شیوه‌های حمل‌ونقل دارد. ۲) برای رفتن به مکان‌های دورافتاده یا مناطق روستایی استفاده می‌شود. ۳) هزینه‌ی احداث پایانه‌ها کمتر است.

معایب حمل‌ونقل جاده‌ای: ۱) نسبت به سایر شیوه‌های حمل‌ونقل قابلیت جابه‌جایی تعداد کمتری مسافر را دارد. ۲) میزان مصرف سوخت و آلایندگی محیط زیست زیادتر است. ۳) مشکل ترافیک دارد.

۱۳۵۷. ۱ احداث پایانه‌ها در حمل‌ونقل جاده‌ای، کم و در حمل‌ونقل ریلی، متوسط برآورد شده است.

۱۳۵۸. ۱ مصرف سوخت در حمل‌ونقل ریلی $\frac{1}{7}$ حمل‌ونقل جاده‌ای است: $\frac{1}{7} \times 280 = 40$ لیتر

از حمل‌ونقل هوایی برای انتقال کالاهای سبک و کم‌حجم استفاده می‌شود. **۱۳۵۹. ۳** از دهه اول ۱۹۷۰م دو تحول در حمل‌ونقل دریایی، ظرفیت جابه‌جایی کالا را در این شیوه سرعت بخشید: ۱) ساخت کشتی‌های رو-رو ۲) ساخت کشتی‌های کانتینرر

۱۳۶۰. ۱ یکی از معایب حمل‌ونقل جاده‌ای، میزان مصرف و آلایندگی بالای آن است و در حمل‌ونقل ریلی هزینه‌ی احداث خطوط آهن، به‌ویژه در نواحی دارای موانع و پستی و بلندی و همچنین تولید یا خرید واگن‌ها و لوکوموتیوها زیاد است. **۱۳۶۱. ۴** احداث فرودگاه‌ها و تجهیزات مربوط به آن و همچنین تولید و خرید هواپیماها به سرمایه‌گذاری هنگفت نیاز دارد. یکی از شیوه‌های متداول حمل‌ونقل در همه قاره‌های جهان، حمل‌ونقل جاده‌ای است.

۱۳۶۲. ۳ حمل‌ونقل دریایی برای حمل کالاهای حجیم و بزرگ در مسافت‌های طولانی استفاده می‌شود. هزینه‌ی احداث خطوط راه‌آهن در نواحی دارای موانع و پستی و بلندی (مثل کوهستان) زیاد است.

۱۳۶۳. ۳ در شیوه حمل‌ونقل جاده‌ای آلایندگی و میزان مصرف سوخت زیاد است. در روش حمل‌ونقل جاده‌ای، هزینه‌ی احداث پایانه کمتر است.

۱۳۶۴. ۲ مسیر جلفا-تبریز، تنها خط برقی کشور است. **۱۳۶۵. ۱** قطارها بار را به‌صورت فله‌ای یا کانتینرر حمل می‌کنند.

حداکثر سرعت قطارها در ایران ۱۶۰ کیلومتر در ساعت است.

۱۳۶۶. ۴ هر قطار می‌تواند به اندازه ده‌ها کامیون بار حمل کند. $3000 \times 10 = 30000$ ، یعنی قطار باری می‌تواند حداقل ۳۰۰۰۰ کیلوگرم بار حمل کند. در روند تولید قطار، لوکوموتیوهای بخاری به تدریج جای خود را به لوکوموتیوهای دیزلی دادند. امروزه لوکوموتیوهای الکتریکی (برقی) بهترین نوع لوکوموتیوها از نظر سازگاری با محیط زیست هستند.

۱۳۶۷. ۳ راحتی مسافران در قطار بسیار بیشتر از خودرو است.

موارد اول گزینه‌های «۱» و «۲» مربوط به مزایای حمل‌ونقل جاده‌ای است. **۱۳۶۸. ۳** امروزه لوکوموتیوهای الکتریکی (برقی) بهترین نوع لوکوموتیوها از نظر سازگاری با محیط زیست هستند. حمل‌ونقل دریایی نیاز به احداث مسیر ندارد.

۱۳۶۹. ۴ با ورود به عصر خودروها، جاده‌های خاکی به جاده‌های آسفالت‌تبدیل شدند. قاره اروپا گسترده‌ترین شبکه خط آهن را در میان قاره‌های جهان دارد و سفر به بیشتر کشورهای این قاره از طریق خط آهن و قطار امکان‌پذیر است.

۱۳۷۰. ۲ مصرف سوخت هواپیما نسبت به سایر وسایل حمل‌ونقل بسیار بیشتر و سفر با آن گران‌تر است.

در نیمه دوم قرن بیستم، برخی کشورها مانند فرانسه، اسپانیا، آلمان و ژاپن طرح‌هایی را برای تولید قطارهای پرسرعت طراحی و آزمایش کردند.

۱۳۸۹. ۲ حمل و نقل ریلی برای مسافت‌های نسبتاً دور مناسب است و حمل و نقل جاده‌ای بیشترین انعطاف را از نظر دسترسی به نقاط مختلف در مسیر راه و ایستگاه‌ها دارد.

۱۳۹۰. ۳ در قرن ۱۹ اختراع موتور بخار تحول بزرگی در حمل و نقل آبی و ریلی به وجود آورد.

۱۳۹۱. ۲ فعال‌ترین بندر ایران در شمال به ترتیب: امیرآباد، بندر انزلی، نوشهر، آستارا و فریدون‌کنار است.

۱۳۹۲. ۳ کشورهای افغانستان، نپال و سوئیس جزء کشورهای کوهستانی هستند؛ پس احداث راه‌آهن در آن مشکل و پرهزینه است. کشورهای ایالات متحده آمریکا، چین، امارات متحده عربی به ترتیب بیشترین حمل و نقل بار از طریق خطوط هوایی را دارند.

۱۳۹۳. ۲ کشور چین، دومین کشور از نظر حمل و نقل بار و مسافر به صورت هوایی در جهان است.

۱۳۹۴. ۱ حدود ۶۰٪ نشست و برخاست‌های هواپیماهای کشور ایران در سه فرودگاه مهرآباد، مشهد و امام خمینی تهران صورت می‌گیرد.

۱۳۹۵. ۲ اساس کار شبکه گازرسانی کشور، استفاده از خطوط لوله است.

حمل و نقل جاده‌ای از شیوه‌های متداول حمل و نقل در همه قاره‌های جهان است.

۱۳۹۶. ۴ معمولاً سیالات یعنی مایعات و گازها، از طریق خطوط لوله از مکانی به مکان دیگر فرستاده می‌شود.

۱۳۹۷. ۳ بررسی عبارت نادرست: د در سال ۲۰۱۴ میلادی بیش از ۳/۵ میلیون کیلومتر خط لوله در سراسر جهان وجود داشته است.

۱۳۹۸. ۱ بررسی سایر گزینه‌ها: ۲ معایب نادرست ۳ معایب نادرست ۴ مزیت نادرست

۱۳۹۹. ۲ نخستین گام برای احداث خط لوله سراسری که فراورده‌های نفتی را از آبادان به تهران می‌رساند، در سال ۱۳۳۶ برداشته شد.

۱۴۰۰. ۴ امروزه ایران با در اختیار داشتن بیش از ۱۴۰۰۰ کیلومتر خط لوله نفت و حدود ۳۸۰۰۰ کیلومتر خطوط لوله اصلی گاز، طولانی‌ترین خطوط لوله نفت و گاز را در میان کشورهای عضو اوپک دارد. لوله‌های نفتی عمدتاً از فولاد ساخته شده‌اند.

۱۴۰۱. ۱ خطوط لوله (در روش حمل و نقل لوله‌ای) می‌تواند از نواحی صعب‌العبور و حتی پل‌ها عبور کند. در عرصه تجارت جهانی، کشور ما گاز طبیعی را از طریق خط لوله به کشورهای ترکیه، عراق، آذربایجان و ارمنستان صادر می‌کند.

۱۴۰۲. ۲ انتقال گاز از ترکمنستان به افغانستان از طریق خطوط لوله در ایران می‌تواند منبع درآمد برای کشور ما محسوب شود.

۱۴۰۳. ۴ امروزه به کارگیری تجهیزات هوشمند موازی، چون صدمات، نشست مواد و حتی خوردگی لوله‌ها را به سرعت به ایستگاه‌ها اعلام می‌کند. در حمل و نقل از طریق لوله، احداث خطوط در نواحی یخ‌زده قطبی نیز ممکن است.

۱۴۰۴. ۴ یکی از پروژه‌های در دست اجرای شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران، برقی کردن راه‌آهن تهران - مشهد است.

۱۴۰۵. ۲ در کشور کویت و قطر به علت مساحت کم، تمرکز جمعیت در سواحل، خطوط راه‌آهن وجود ندارد.

۱۴۰۶. ۲ خطوط لوله از نظر حوادث غیرمترقبه، مانند زلزله یا جنگ به مراقبت زیادی نیاز دارد.

۱۴۰۷. ۴ بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ انتقال مواد از طریق لوله کمتر به محیط زیست آسیب می‌رساند. ۲ حمل و نقل از طریق لوله مختص جابه‌جایی نفت و گاز است. ۳ هر قطار می‌تواند باری به اندازه ده کامیون حمل کند.

۱۴۰۸. ۲ شبکه حمل و نقل و جغرافیا متقابل است (برهم تأثیر می‌گذارند و از هم تأثیر می‌پذیرند). با ورود به عصر خودروها، در نتیجه تبدیل جاده‌های خاکی به جاده‌های آسفالت، فضای جغرافیایی تغییر کند.

۱۴۰۹. ۴ در حال حاضر قطار پرسرعت در کشور ما موجود نیست و سرعت قطارها حداکثر ۱۶۰ کیلومتر در ساعت است. معمولاً به قطارهایی که بیش از ۲۰۰ کیلومتر در ساعت سرعت داشته باشند، قطار پرسرعت می‌گویند.

۱۴۱۰. ۴ بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ کشتی‌های رو - رو، ظرفیت حمل کالاهای افزایش داده‌اند ولی کاهش نه! ۲ از حمل و نقل لوله‌ای برای انتقال نفت خام و فراورده‌های نفتی، گاز و پتروشیمی استفاده می‌شود، نه غلات! ۳ کشتی‌های کروز و به‌طور کلی تمام کشتی‌ها از سرعت زیاد برخوردار نیستند.

۱۴۱۱. ۱ حمل با کامیون - جاده‌ای حمل با قطار - ریلی حمل با کشتی - دریایی

۱۴۱۲. ۴ حمل و نقل هوایی و دریایی به‌طور مشترک برای مسافت‌های دور مناسب‌اند و حمل و نقل هوایی شرایط مناسبی در زمان رسیدن کالا به مقصد و حمل و نقل دریایی در هزینه حمل کالا دارند.

پایه دوازدهم درس چهارم

۱۴۱۳. ۲ در مدیریت حمل و نقل به عواملی چون: ۱ دسترسی ۲ نوع و حجم محموله‌ها ۳ سرعت و زمان انتقال ۴ هزینه ۵ تقاضا ۶ ویژگی‌های طبیعی محیط زیست ۸ ایمنی توجه می‌شود. مسائل بیان شده، در برنامه‌ریزی برای حال و آینده در نظر گرفته می‌شود.

۱۴۱۴. ۱ حمل و نقل پایدار یعنی: ۱ حمل و نقلی که در آن نیازهای حمل و نقل به‌خوبی رفع شود ۲ دسترسی عادلانه همه مردم ۳ ایمنی انسان‌ها ۴ سلامت محیط زیست در برنامه‌های حال و آینده در نظر گرفته شود.

۱۴۱۵. ۲
$$\frac{100}{1} \times \frac{\text{طول مسیر قابل احداث بین دو مکان}}{\text{طول مسیر مستقیم بین دو مکان}} = \text{درصد شاخص انحراف}$$

$$= \frac{4}{2} \times \frac{100}{1} = \frac{400}{2} = 200$$
 شاخص مطلوب ۱۰۰ است و شاخص ۲۰۰ به معنای آن است که کوتاه‌ترین مسیر ممکن برای ساختن راه بین دو مکان A و B، ۲ برابر مسیر مستقیمی است که آن دو مکان را به یکدیگر مربوط می‌کند. هرچه میزان انحراف یا پیچ‌وخم کمتر باشد، احداث راه آسان‌تر و کم‌هزینه‌تر است.

۱۴۱۶. ۲
$$\frac{100}{1} \times \frac{\text{طول مسیر قابل احداث بین دو مکان}}{\text{طول مسیر مستقیم بین دو مکان}} = \text{درصد شاخص انحراف}$$

$$150 = \frac{90}{x} \times \frac{100}{1} \Rightarrow 150 = \frac{9000}{x} \Rightarrow x = 60 \text{ km}$$

۱۴۱۷. ۱ هرچه میزان انحراف یا پیچ‌وخم کمتر باشد، احداث راه آسان‌تر و کم‌هزینه‌تر است. شاخص مطلوب یعنی بدون هیچ گونه انحراف، ۱۰۰ در نظر گرفته می‌شود. به طور کلی، هرچه حجم محموله بیشتر باشد (مانند غلات به‌صورت فله)، هزینه حمل آن کمتر می‌شود.

۱۴۱۸. ۱
$$\frac{\text{ساعت}}{x} = \frac{15^\circ \text{ درجه}}{75^\circ \text{ درجه}}$$

اختلاف ساعت طول جغرافیایی شهر الف با نصف‌النهار گرینویچ ۵ ساعت است و چون گرینویچ در شرق قرار دارد، عدد ۵ را با عدد ۱۵ جمع می‌کنیم؛ بنابراین ساعت شهر الف ۲۰ می‌باشد. $75 \div 15 = 5 + 15 = 20$

۱۴۱۹. ۳
$$\frac{100}{1} \times \frac{\text{طول مسیر قابل احداث بین دو مکان}}{\text{طول مسیر مستقیم بین دو مکان}} = \text{شاخص انحراف (\%)}$$

$$\text{شاخص انحراف} = \frac{9}{6} \times \frac{100}{1} = 150$$

۱۴۲۰. ۲ شاخص مطلوب ۱۰۰ است و شاخص ۲۰۰ به معنای آن است که کوتاه‌ترین مسیر ممکن برای ساختن راه بین دو مکان مذکور در صورت سؤال، دو برابر مسیر مستقیمی است که آن دو مکان را به یکدیگر مربوط می‌کند. هرچه میزان انحراف یا پیچ‌وخم کمتر باشد، احداث راه آسان‌تر و کم‌هزینه‌تر است.

نواحی آب‌وهوایی ایران:

- ۱ گرم و خشک:** بارش کم و خشکی هوا - اختلاف شدید دما - فقر پوشش گیاهی - تبخیر و تعرق زیاد
- ۲ کوهستانی:** افزایش بارندگی و کاهش دما یا افزایش ارتفاع - میانگین دمای پایین - بارندگی اغلب به صورت برف
- ۳ گرم و شرجی:** بارندگی اندک - رطوبت نسبی بالا - میانگین دمای بالای سالیانه
- ۴ معتدل خنثی:** بارندگی زیاد - اعتدال دما در طول سال - پوشش گیاهی غنی

(۱۰-درس ۵ / ۱۱-درس ۳)

انواع اقلیم‌ها

- ۱ گروه A (استوایی / گرم و مرطوب):** هیچ ماهی سردتر از 18°C نیست. / بارش در تمام سال / مناسب برای جنگل‌های بارانی استوایی
- ۲ گروه B (خشک):** اختلاف دما زیاد است. / کمبود بارش / نامناسب برای رویش گیاه
- ۳ گروه C (معتدل):** میانگین سردترین ماه بین 18°C تا 3°C است. / بارش در دوره سرد سال بیشتر از دوره گرم / مناسب برای جنگل‌های خزان‌دار
- ۴ گروه D (سرد):** میانگین سردترین ماه کمتر از 3°C است. / بارش تابستان بیشتر از زمستان / مناسب برای جنگل‌های مخروطی سردسیری
- ۵ گروه E (بسیار سرد / قطبی):** هیچ ماهی بیش از 10°C نیست. / کمبود بارش / نامناسب برای رویش گیاه

(۱۰-درس ۵ / ۱۱-درس ۳)

سرزمین‌های هموار

۱. دشت‌ها: مهم‌ترین دشت‌ها: دشت کاکان در فارس - دشت نهلوند در همدان - دشت ارژن در فارس - مایه‌دشت در کرمانشاه - دشت لوت
۲. جلگه‌ها: مهم‌ترین جلگه‌های شمال: گرگان - مازندران - گیلان - مغان - تلخه‌رود - میاندوآب - مهم‌ترین جلگه‌های جنوب: یاهوکلالت - کناره دریای عمان - میناب - کناره خلیج فارس - خوزستان

(۱۰-درس ۴)

۶۰

نواحی زلزله خیز جهان

نواحی زلزله خیز جهان عبارت است از:

- ۱ کمربند کوهستانی آلپ - هیمالیا، جایی که پوسته تشکیل‌دهنده قاره آسیا - اروپا به پوسته تشکیل‌دهنده قاره آفریقا و هند برخورد می‌کند.
- ۲ کمربند اطراف اقیانوس آرام، محلی که پوسته کف اقیانوس آرام به پوسته قاره آسیا - اروپا، آمریکای جنوبی، استرالیا و آمریکای شمالی برخورد می‌کند.
- ۳ کمربند میانی اقیانوس اطلس، جایی که پوسته یستر اقیانوس اطلس در حال باز شدن و گسترش است.

(۱۳-درس ۵)

۵۸

انواع کانون‌های آبگیر

کانون‌های آبگیر:

- ۱ دائمی: بیش از ۵۰۰ میلی‌متر و حداقل هشت ماه از سال بارش دارند.
- ۲ فصلی: ذخیره برف خود را تا ابتدای ماه‌های گرم سال حفظ می‌کنند.
- ۳ اتفاقی: در کوهستان‌های نزدیک به مناطق گرم و خشک به طور موقت شکل می‌گیرد.

حوضه‌های آبریز:

- ۱ داخلی: یعنی مساحتی که تمام آب رودهای آن در داخل کشور جریان دارد و وارد دریاچه‌های داخلی می‌شود.
- ۲ خارجی: یعنی مساحتی که آب رودهای آن به دریاهای اطراف می‌ریزد، اما در طول مسیر مورد استفاده قرار می‌گیرند.

(۱۰-درس ۶)

رودها

رودهای ایران:

- ۱ آبدهی رودهای ایران در اواخر فصل پاییز تا اوایل فصل بهار که بیشتر باران می‌بارد، بیشتر می‌شود.
- ۲ با توجه به ناهمواری‌ها و جهت آن‌ها، هرچه از غرب به سمت شرق کشور برویم، مقدار آب رودها کمتر می‌شود.
- ۳ رودهایی که از کوهستان‌های بلند و برف‌گیر تغذیه می‌شوند، دائمی هستند. اگر این رودها در نواحی مرطوب، جریان یابند، مقدار آب آن‌ها بیشتر خواهد بود.
- ۴ رودهای مناطق نسبتاً خشک بیشتر طغیانی و اتفاقی و مقدار آب آن‌ها در سال‌های مختلف متفاوت است.

(۱۰-درس ۶)

۶۶

مشکلات حمل و نقل شهری

مهم‌ترین مشکلات حمل و نقل شهری، به‌ویژه شهرهای بزرگ عبارت‌اند از:

- ۱ ترافیک که موجب می‌شود مردم مدت‌زمان زیادی را در حال توقف یا حرکت کند خودروها سپری کنند.
- ۲ آلودگی هوا و بیماری‌های تنفسی، سردرد، خستگی و...
- ۳ مشکل کمبود پارکینگ و اتلاف وقت برای پارک کردن خودروها
- ۴ آلودگی صوتی و آلودگی منظر ناشی از سروصدای خودروها
- ۵ هزینه احداث بزرگراه‌ها و خرید و تعمیر ناوگان حمل و نقل شهری

(۱۲-درس ۴)

عوامل فرسایش (۲)

- ۱ انسان: فعالیت‌های انسان در بهره‌برداری از محیط طبیعی موجب تغییر پوسته زمین و کندن و حمل و جابه‌جایی سنگ‌ها و خاک‌ها در مکان‌های مختلف می‌شود.
- ۲ امواج دریا: نواحی ساحلی به‌طور دائم در معرض هجوم و سایش امواج دریا قرار دارند. در زمان‌هایی که دریا طوفانی است، گاهی صخره‌ها و کناره‌های ساحل یا سنگینی چند تن آب رویه‌رو می‌شوند.
- جریان‌های دریایی اقیانوس‌ها نیز رسوبات را با خود حمل و در مکان‌های مختلف رسوب‌گذاری می‌کنند.

(۱۱-درس ۴)

اهمیت هواکره

- محیط زندگی ما از چهار بخش تشکیل شده است: هواکره، آب‌کره، سنگ‌کره و زیست‌کره.
- وجود هواکره یکی از ویژگی‌های مهم سیاره زمین است و این سیاره را از سایر سیارات جدا می‌کند. علاوه بر این، هواکره روی آب‌کره و سنگ‌کره نیز تأثیر می‌گذارد.

(۱۱-درس ۳)

۷۲

۷۰

۶۸